

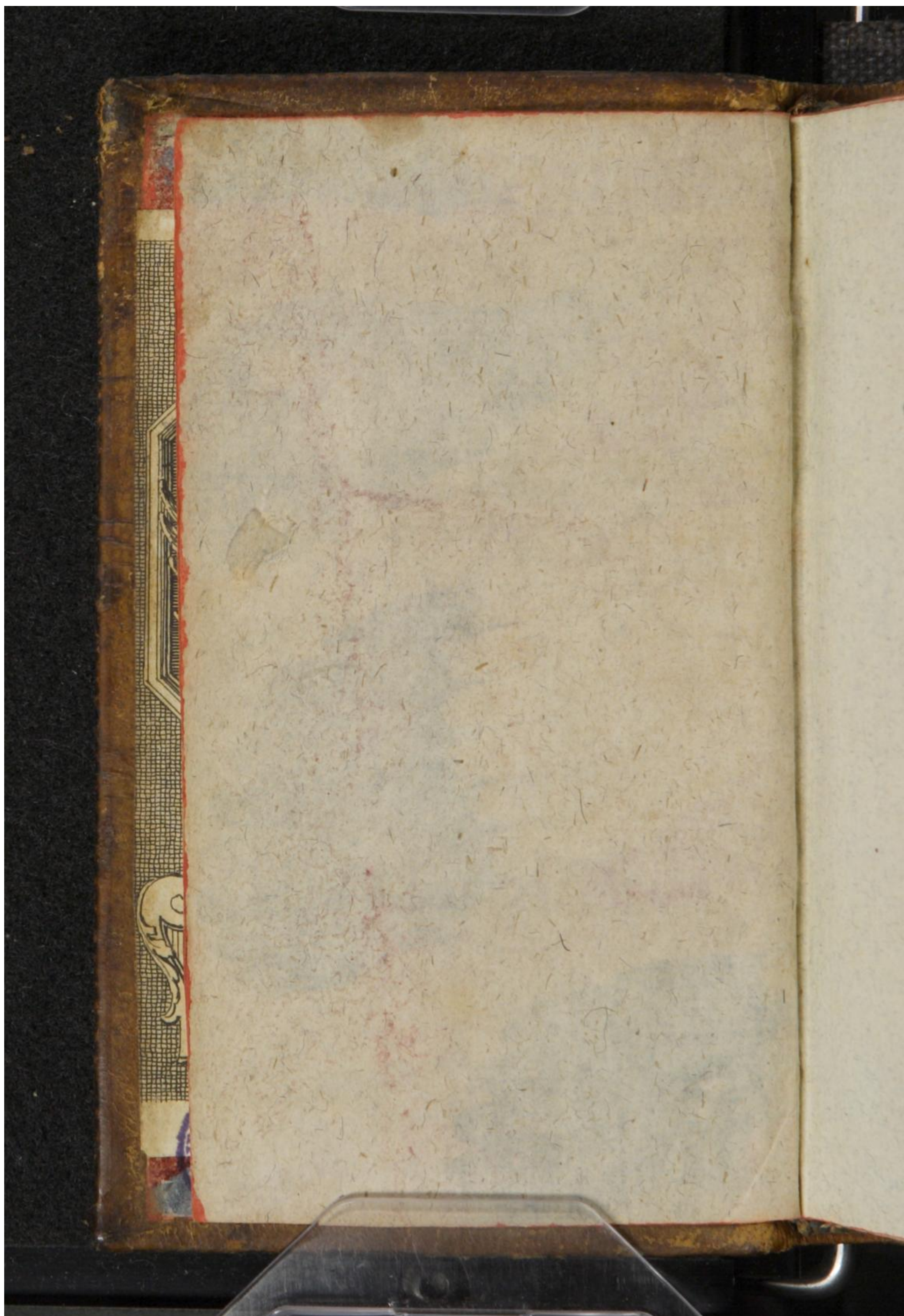

820
M.Tuscher fecit

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

820

Siælens Lægedom / for de karske oc siuge / i disse farlige tider / oc i døds nød.

Ved

D. Vrbanum Regium.

Matth. xvj.

Huad gaffner det mennisken / om hand baader den gantske Verden / oc hand forkaster sin Siæl?

Matth. 9.

Kommer hid til mig / alle i som ere besuarede / ieg vil veder quege eder.

De karske haffue icke Læge behoff / men de Siuge.

Tager mit Aag paa eder / oc lerer aff mig / thi ieg er sactmodig oc ydmyg aff hiertet / saa skulle i finde rolighed i eders Siæle / thi mit Aag er søt / oc min Byrde er læt.

D. Petrus Palladius til Læseren.

*

KJere Christne Læsere/ her finder ieg atter igen it Edelt Clenodi och dyrebar liggendefæ / vdi dēne lille (dog merckelige D. Vrbani Regij) bog/ om Siælens Lægedom/ Adelen besynderlige skenckt oc giffuit / andre til ith gaat Exempel och efftersiun / Gud giffuit/ at de/ som bære saa offuerflødige meget/paa det arme lægemme/ som er dog ekun it stycke opgraffuit iord ind til det bliffuer nedgraffuit igen / vilde ocsaa / effter

S. Peders raad. 1. Pet. 3. bære
noget/paa deris siæl/aff den
lægedom som findis vdi den-
ne Lægebog / at hun motte
bliffue noget bedre til pass/
oc end ocsaa vdsmycket/emod
Christi hendis Brudgoms
tilkommelse / som er saare
vel behoff / paa det / at en
retsindig aand/ Siæl oc læ=
gemme maatte beuaris v=
straffelige til vor HERRis
Jesu Christi tilkommelsis
tid/ som den hellige Paulus
scriffuer 1. Theß. 5.

Fremdelis/Gud giffue oc
det / at ingen vilde tage sig
orsage til/ aff saadanne dei=
lige oc nyttelige Bøger / oc
bliffue hiemme paa deris
Gaarde / fra deris Sogne=
kircke/

kircke/om søndagē oc Høy=
tidelige dage / for de kunde
silff læse vdi danske Bøger/
oc der for mene/ at de haff=
ue ingen vnderuissning yder
mere behoff/ Det er en far=
lig mening/oc visselige vdaff
Dieffuelsens indskydelse/ Ja
hun haffuer oc mange onde
vilckor met sig. Thi først
pleye de snarlig at bliffue kie=
de ved en Bog/naar de den
en eller tho gange haffue
offuerseet oc igennem løbet/
holde nu det for gammelt/
oc stunde effter mere nyet.
Der til met forstaa de icke
heller altsammen det som de
saa læse vdi Danske bøger.
Ja de kunde icke heller / saa
vel trøste dem der met/naar

de haffue det beſt behoff/ for det er icke indtryckt vdi hiertet ved leffuende røſt / met en god forklaring oc vdtydning/ Som dē Møffuitz mand/der tales om i Apoſtelers gierninger/ vdi det Ottende Capitel/ ſuarede Philippo / ſom ſpurde hannem at / den tid hand ſad vdi ſin vogen och læſte noget vdi Eſaiæ Prophetis Bog/ om hand forſtod huad hand læſte/ huorlunde kand ieg (ſagde hand) forſtaa det ſom ieg læſſ / vden nogen vilde det vdtyde for mig / ſaa maatte Philippus ſtige op i vognen til hannem/oc vdlegge hannem den ſted/ rettelige/ om vor Herre Jeſu/ Thi hans

læſſ-

læſſning haffde ellers været til forgeffuis.

Det er en god ting at de ſom haffue den naade aff Gud och kunde læſe / at de bruge dem vdi gode Bøgers læſſninger / naar de forſtaa huad de læſe/oc dog icke forſmaa den mundelig Predicken. Thi huad gaffn haffue de aff deris læſſning / ſom henge ekun ved den døde Bogſtaff/ oc icke komme til den rette ſcrifftens aand oc forſtand? Der er it tecke oc ſkiul for deris øyne/at de ſee oc icke ſee/læſe oc icke forſtaa. Den blindhed lader Gud dē falde vdi/for de forſmaa deris Sognekircke/oc det ſalige Guds ord ſom der Predickes

oc forkyndes vdi/ Ja/ de an-
dre gerninger disligeste/ som
Christet folck bør at gøre/
vdi deris Sognekircke. Der
foruden / giffue de icke act
paa/ at deris Børn/ tiunde oc
Hoffolck forargis oc for-
uerris der aff / met it saare
ont efftersiun/ saa at de ven-
nes ey heller til nogen Gud-
fryctighed/ oc tør ingen ta-
cke derfor / vden deris egne
forældere / Som Christus
taler sielff om saadāne/ hoss
Matthæum / vdi det Atten-
de Capitel/ at det vaare dem
bedre/ at der vaare en mølle-
sten / om deris hals / oc de
vaare ned siuncket vdi det
dybe Haff/ end at de skulde
forarge it vngt Menniske.

Huad

Huad skal mand sige om de=
ris fattige vndersaatte/ som
følge dem heller effter vdi
det onde / end vdi det gode :
O Herre Gud aff Himme=
len / viste de huad vbaadelig
skade / de giøre dem sielff / oc
andre / met deris idelige fra=
uærelse fra deris Sognekir=
cke / da krøbe de vel dit paa
hender oc føder / før de bleff=
ue hiemme / Nu er det be=
fryctendis / at mange drøm=
me hen / vdi den onde me=
ning / om deris læsning / at
de paa det siste / vaagne op
ved en kold drøm / da er det
forsilde / for tiden er da bor=
te. Wi finde io klarlige screff
uit i Euangeliis bøger / at icke
aleniste / almues folck søg=

 te

te aff lang vey til Christi Predicken / och bleffue saa lenge hoss hannem/at hand motte end spise dem ocsaa lægemlige / paa det / at de skulde icke forsmectis paa hiemueyen/ men ocsaa Edel folck/Regulus / Centurio/ Jairus oc andre flere søgte til hannẽ om hielp oc trøst/ oc ingen ginge trøstløse fra hannem igen. Nu Predickes io det samme Euangelium som Christus lerde fra sig/ at ingen tør lade sig det være for tungt / at gaa ride eller age offuer en bymarck / til sin Sognekircke / den stund Gud vil vnde dem deris hel=brede/Lader eder icke forfø=re/siger Paulus/oc der som

i ere

i ere end forførde / da lader eder føre til den rette vey igen vdi tide. Jeg kende en Edelmand / ypperlig nock her vdi Siæland / met salig ihukommelse/end dog hand vaar aff det vgudelige Paffuens folck / en tid lang forførdt/som ingẽ kand sige sig fri derfor / huo det vil giøre / hand maa kaste den første steen paa hans nabo/ dog lod Gud hannem paa det siste / ved sit salige ord/ føre til den rette saligheds vey/paa huilcken hand bleff siden stadelig/saa lenge som hans liff varede her paa Jorden/Jeg tror visselige/ at hand nød det gaat at/ oc at det vaar en stor aarsage/

at

at hand kom til ret bekendelſe før hand bøde / at hand haffde ſaa mectig en ſtor vilge / at ſøge til hans Sognekircke met hans Børn / tiunde oc Woffolck / Ja / pleyede end gierne ſielff at ſiunge met Degnen / oc forſømde ingen tid ſin Sognekircke / naar hand vaar helbrede / huilcket vel er beuiſeligt / forhaabendis at det maa end ocſaa beuege andre vdaff Adelen / at effterfølge dette Exempel / Gud til loff / dem ſelffue til ſalighed / oc andre til en opbyggelſe vdi troen. Ellers vaare det langt bedre / at mand icke Prentede Danſke bøger / end at de / ſom andre feſte øyne paa / oc

ſee dem i ſpegel vdi / ſkulde
tage aarſage der aff / at være
fra den Chriſtne vorſam=
ling / Huorfor (ſiger Pau=
lus 1. Cor. 10.) forſmaa i den
Chriſtne menighed? Ellers
vdi ſin rette brug ſkal denne
Siælens Lægebog / ſaa vel
ſom andre nyttelige Bøger
være dem befalet til gode oc
icke til onde / for det er tid/
at komme de ord ihu / ſom
ſtaa paa det førſte blad i den
ne Bog vnder Titelen / om
Lægommens baade oc Sie=
lens ſkade. Vor Herre Je=
ſus beuare dem alle met ſin
Naade til all Gudfryctig=
hed/ oc dygdelighed/de
fattige vnderſaatte
til gode Amen.

Erlig oc Welbyrdig Frue / icke aleniste aff Edel slæct / men megit meer aff Gudfryctig=hed / ære oc dyæd / Fru Eline til Skiøring i Falster / Streng Ridders Her Henrick Siø=ies efftterleffuerske / Sin gunstige Frue.

NAade oc frid aff Gud almectigste vor kiæriste Him=melske Fader / ved Jesum Christum hans eni=ste Søn / vor kiære HErre och eniste Frelssere.

Ædel och gunstig Frue / Giffuer ieg Eders Ædelhed ydmygelige tilkiende / huor=

ledis

ledis den Høylerde mand
Doctor Vrbanus Regius/
haffuer nogle Aar siden til=
sammen screffuit paa Tyd=
ske en Christelig Bog/ huil=
cken hand kaller Siælens
Lægedom/ oc hun er i sand=
hed det hun kallis. Fordi i
hende bescriffuis den aller
beste oc ypperste Lægedom
emod den aller verste oc for=
derffueligste siugdõ oc breck
som er Synd och ondskaff/
aff huilcken wi bleffue alle=
sammen dødelige siuge/ den
tid vor Fader Adam och vor
Moder Eua fulde fra Gudz
allmectigstis sandhed/ Bud
och befalning/ til den gamle
hugorms Dieffuelens løgn
och falskhed / som der staar

klarlige oc obenbare ſcreff=
uit i den Førſte Moſi bog
ſom kallis Geneſis / i det
Tredie Capitel. Der effter
afflede oc fødde de lige ſaa=
danne Børn/ſom deris for=
derffuede och forkrenckede
natur vaar. Der aff ere wi
ocſaa tilbøyde til alt ont / oc
kunde icke tencke / tale eller
giøre andet aff oſſ ſielffue/
vden fortørne Gud allmec=
tigſte oc vor Jeffnchriſten.
Och derfaare ere wi plicti=
ge til den euig død oc for=
dømmelſe/ vden den ſande
Læge Jeſus Chriſtus Gudz
allmectigſte eniſte Søn / vor
kiæriſte HERRE oc eniſte
Frelſſere forbarmer ſig off=
uer oſſ / och læger vor ſiug=
dom

dom met ſin Hellig Aand
oc Guddommelige Naade.
Dog er der mange (diſſ ver)
iblant huilcke ieg bekiender
mig for Gud allmectigſte at
vere den aller verſte/ſom icke
alffuerlige eller grundelige
beſinde dette / men ſlente
ſaa hen i mange Aar / Ja/
ſtørſte parten aff deris liffs
tid/her i Verdẽ/for vden en
ſand Gudfryctighed oc it ret
Chriſteligt leffnet/ oc huer=
cken læſe ſielff flittelige oc i=
delige / eller lade andre læſe
for dem / i de Chriſtelige oc
nyttelige bøger ſom Gud al=
mectigſte aff ſin vſigelige
Naade oc grundløſſe barm=
hiertighz/giffuer oſſ dag fra
dag/ den ene effter den andẽ

paa vort Danske tunge=
maal/ oc icke heller alffuer=
lige høre Gudz ord aff deris
Christelige Sogneprester oc
Predicanter/ved huilket ordz
hørelsse Gud allmectigste
giffuer oss sin hellig Aand/
at wi faa een ret forstand /
oc at wi skulle sette al vor
trøst oc tillid paa Gudz all=
mectigstis blote Naade oc
barmhiertighed/ som er oss
loffuet och tilsagt vdi vor
Herre Jesu Christo / huil=
cken Naade oc barmhertig=
hed wi annamme oc fatte i
en sand oc stadig Tro. Men
Troen bliffuer icke al ene/
Fordi / en sand Tro beuiser
oc øffuer sig i kierlighed/som
S. Pouil scriffuer til de Ga=
later

later i det Femte Capitel. Li-
ge som ith gaat træ bær god
fruct / saa giffuer oc Troen
gode gierninger aff sig /
huilcke som visselige oc san-
delige følge samme Tro.
Men saa lenge som de dette
forglemme eller forsmaa/ da
forsømme de deris salighed/
lige som den der er død siug/
och veed icke eller acter sin
siugdom/ hand forsømmer
oc forsmaar Lægen oc Læ-
gedommen. Dog at den
gantske Verden haffuer al-
tid verit synd oc ondskaff vn-
dergiffuen/ oc er der icke no-
get Menniske paa iorden /
som ey vedtørff Christi verd
skyld / dog forstaa icke alle
dette/ oc icke heller bekiende

B iiij det.

det. Først bekiende det icke de forherdede Pharaones/ oc icke heller Hypocriter som wi kalle øyenskalcke. De forherdede Syndere leffue hen som wfornumstige beste/ oc tencke en føye ting der paa/ om der er ith andet liff effter dette liff/ eller om der er nogen Christus som skal føre oss til det liff. Men øyenskalcke oc giernings helgen/ de vide io noget om det tilkommende liff at sige / men diss imellem offuergiffue de Christum / oc tage dem det faare/ at de haabis met deris gode gierninger at faa det euige liff och salighed. Huad skal nu Christus vdrætte hoss saadanne folck?

Huad

Huad ſkal hand giøre hoſſ
dem? Det første ſlau / ſom
ere igienſtridige oc forherde-
de / begiærer ingen hielp.
Det andet / Giernings hel-
gēs ſlau / forſkiuder Chriſti
verdſkyld / lige ſom de kun-
de ſielff foruerffue Him-
melen met deris egne gier-
ninger. Fordi Chriſtus ſeer
oc befinder det / holder hand
ſig til dem ſom giffue dem
vd for Syndere / oc gierne
ſøge oc begiere hielp. Oc de
ſamme annamme hannem
met en hierttelig ſand kier-
lighed oc frygd / tro hans
Predicken / tuile intet paa
hans foriættelſſer / och ſige
met Propheten Michea /
Hand kommer vel igien oc

B v for-

forbarmer sig offuer oss/ hand tager vel vort ondskaff fra oss/ och kaster alle vore Synder i det dybe i Waffuit. Oc naar saadanne syndere høre en Affløsning aff deris Synder aff Euangelio/ da haffue de den kiærere end alt Verdens gots och rigdom / saa skulle och wi giøre. Ja/ som Syndere (det wi i sandhed ere) skulle wi holde oss til Christum / vise hannem vor siugdom och breck / oc bede hannem om Naade. Om wi det giøre met it fast hierte vdi troen/ Saa haffuer hand i sandhed all eniste met sin gierning oc verdskyld beuist / oc vil altid gierne beuise/ ath hand

hand er rede til at hielpe oss.
Ja / hans ord ere oc hans
gierning lig / som hand taler
til Phariseerne / der hand si=
ger / Matthei 9. De karske
haffue icke Lægen behoff /
men de siuge. Itẽ / Jeg kom
icke at kalle de Retferdige /
men Syndere til poenitentz.
Effterdi da / Edel oc Gun=
stig Frue / dette Bog er me=
get nyttelig / haffuer ieg vd=
sæt hende aff Tydske paa
danske / E. Adelhed til villie
och ydmyge tieniste / for de
mange och store velgiernin=
ger som E. Adelhed mig i
mange maade giort och be=
uist haffuer / huilcke ieg vil
ydermere bekiende met min
ydmyge och villige tiæniste i
hues

hues maade vor Herre Je-
ſus Chriſtus mig ſin naade
giffuendis vorder. Huilcken
met Faderen oc den Hellig-
aand være loff/ priſſ/ære oc
tackſigelſe i euighed. Den
ſamme gode Gud / Barm-
hiertighedz Fader være met
E. Adelhed/ oc E. Ædle oc
tuctige Børn / met Eders
gantſke huſſ oc tro tiænere/
oc met alle ſom ſkulle haffue
arffue/lod oc deel met Chri-
ſto euindelige. Screffuit i
Københaffn / den førſte
Fredag effter Nyt
Aars dag.
1544.

E. Adelhed
villige oc tro tiæner
Matthias
Paruus.

Siælens Lægedom / for de karske oc Siuge / i disse farlige tider / oc i døds nød.

Ved D. Vrbanum Regium.

LÆgomlig Siugdom / och den Lægemlige død / er vel forferdelig / Men Siælens siugdom och død / er det aller grummeligste / som menniskin kand vederfare. Frycter mand straff / siugdom oc død / meget mere skal mand fryctе Synd / skyld oc Guds vrede. Søger mand Lægemens lægedom /

huor faare søger mand icke Siælens Lægedom? Huad kunde det hielpe ith menniske / om hand haffde all Verdens gots / oc leffuede Tusinde Aar / oc haffde ingē siugdom paa Legemet / och Siælen vaar forgiffuen met syndernis dødelige siugdomme / oc i Dieffuelens vold oc Rige / laa i Guds wgunst / oc hannem stod intet nermer faare / end den euige død oc fordømmelse met liff och Siæl?

Derfaare siger Christus / Matth. 25. Vaager / fordi i vide icke dagen eller stundē / paa huilckē menniskens Søn skal komme / Och at wi icke skulle iage effter det mind-

ste /

ſte / oc lade det ſtørſte fare / lærer hand oſſ den viſſe och trygge vey. Matth. 6. Adſpører førſt Guds Rige och hans retferdighed.

Wi ſørge dag oc nat for timelig næring och anden ting / huilcken oſſ kand dog icke altid hielpe och bliffue hoſſ oſſ / och wi ere ſaa fule och lade til at ſpøre effter de euige oc gode ting / det er io en gruelig blindhed. Siælden tencke wi paa det rette tilkommende liff och vor timelige død / Men naar det ſkal gielde for alffuere / ſaa ville wi da førſt beuebne oſſ. Det er altſammẽ it viſt tegn / ath wi ere ſaare ſkrøbelige

oc vforsøgte i troen / Gud forbarme sig offuer oss/
AMEN.

Nu vel/ der er endnu ingen Bod forsilde / om hun ellers kommer for liffuens ende. Dog skal ingen forsømme eller forhale sin sag ind til hand kommer i helle dræt. De bliffue neppelige bestandige / som beskicke oc berede dem den stund de ere karske och i deris velmact/ emod den tid som de skulle gaa aff denne Verdē/ Huor gaar det da met dennē/ som for vden al Guds fryct och bedring/ ith vskickeligt och vbequemt ont leffnet ført haffue?

Nu

Nu efftherdi folcket er meget / och Euangelij tiænere kunde icke vere til rede alle veyne / haffuer ieg screffuit denne lille vnderuissning for de enfoldige / ath huer som læse kand / maa aff Guds ord husuale den siuge / och giffue hannē trøst i sin nød.

Mange fristelsser offuerfalde it menniske i siugdoms tid / met huilcke hand maa alt staa i kamp met.

Først er det en bitter tancke / naar wi tencke ath wi skulle skillis fra denne Verden/ oc fra alle vore slectinge oc venner. Der effter kommer Synderne / de som wi emod Gud giort haffue/ de bliffue gantske ny oc grueli-

ge/ oc pine oc trenge samuit-
tigheden iemmerlige. Dø-
den/ Guds dom/ Welffuede
oc Fordømmelse / fryct och
rædzel / oc forfære det gam-
le Menniske met gruelige
stormme oc bulder. J disse
anstød aleniste behøffuer
menniskcn en bestandig tro/
fordi disse forsagde ting
bliffue grumme for vor
skrøbelige troes skyld/ huil-
cken som end nu er lidet øff-
ued/ och haffuer icke styrcke
nock ved Guds ord / til at
begribe Guds børns rig-
domme / som er viss Naade/
oc alle synders forladelse ved
Christum/ oc vist kundskaff
paa Legemens opstandelse/
alle vdualdis begierlige och
glæ-

glædelige selskaff / oc det euige liff / oc dette altsammen i oc ved Christum.

J disse vor troes artickle / skulle wi daglige øffue oss / oc idelige gaa til Gudz bord / met en god vnderuisning / (huilcket / behoff giøris) och met alffuerlig beredelse / huilcket mand kand vel her komme til at giøre. HERRENS afftens maaltid er nogle Aar gantske wærlige oc wflittelige holdet / Ja / oc aff mange foractet / det er en suar Synd / som denne neruærindis straff bær vel vidne om / oc S. Pouil 1. Cor. 11. før haffuer sagt: Gud oplιusse oss / at wi kunde bliffue forstandige oc vittige / och

 off=

offuergiffue den vildfarelsse. Derfaare skulle wi begiære at gaa til Guds bord/ oc der søge trøst oc vederquegelsse/ troens och kierligheds forøgelse. Oc endog at wi skulle altid haffue alle vore Christelige troes Artickle i en idelig oc ny ihukommelsse/ saa skulle wi dog besynderlige i døds nød/ disse fire Artickle vel betencke / som ere Helgens samfund / Syndernis forladelse ved Christi blod/ Lægemens opstandelse/ Oc det euige liff.

Først/ Lige som døden er Syndens straff/ saa komme oc siugdomme tit och offte for vore Synders skyld/ Johan. 5. Psal. 88. Deutero. 28.

2. Regum 24. Off vederfaris oc modgang/ paa det/ at vor tro skal forsøgis oc prøffuis / fordi her see wi huor kiær wi haffue Gud/ och huor vel wi tro hannem. Derfaare see først her til oc acte vel for allting at du dit hierte/ hu och alle dine sind til Gud vender / oc hannem dine Synder met ith angerfuld hierte beklager / for hueff skyld wi al straff och Guds vrede saare vel fortient haffue. Saa haffuer du trøst / Affløsning och quitantz vdaff Euangelio/ Johan. 20. i den Christelige forsamling forskicket / Dette liggendefæ bliffuer dig daglige opladet. Annam=

nammer/siger Christus/ dē hellig Aand/ huess Synder i forlade / de skulle forladis dem / oc huilcke i icke forla-de/ de skulle bliffue behold-ne. Der effter/ naar wi aff Gud vor Fader haffue aff-bedet Synderne / da lader vissielige den straff och siug-dom aff / eller effter Guds Naadige villie fremmer den siuge til gode oc salighed.

Fordi/ du skalt hollet al-delis derfaare oc intet tuile / at huor surt it og/en straff/ er Lægemet / da er det ekun aleniste ith faderligt riss/met huilcket Gud drager barnet til sig / och beuarer det for synd/ hand mener det io vel met oss. Fordi huilcken hand el-

elſker/ den tucter hand/ och ſtraffer hannem her / paa det / hand ſkal icke bliffue ſtraffet hiſſet met euig pine/ Hebre. 12. Derfaare holt Gud viſſelige for din kiære tro Fader / naar hand end ſticker ſig vredelige mod dig / da er det den kiære Faders vrede / hand ſøger icke effter vor forderffuelſe/men alene effter vor forbedring/ velfart och ſalighed / det er viſſelige ſaa/ kunde wi ekun ellers tro det. Derfaare bed allerførſt/om Naade oc alle dine Synders forladelſe ved Chriſtum / met ith angerfult hierte/ paa det du kant haffue Gud til vens. Der effter maat du bede Gud at

hand

hand vilde fri dig fra dette onde/Saa staar der screffuit Ecclesiast.38. Søn/ foracte dig sielff icke i din siugdom/ men bed Herren / oc hand skal helbrede dig. Saa bad oc/Psalmisten/Psam.85. O Gud vor salighed frelss och hielp oss/oc affuend din vrede fra oss.

Først begierer hand och beder om syndernis forladelse/at hand ved Guds naade motte bliffue retferdig / der effter affbeder hand Guds vrede. Oc naar du beder om Frelssele och lettelse aff dit Kaarss som trenger dig / da skalt du altid tillegge oc tilsette dette/Din hellige villie ske. Fordi wi kunde io icke

gioret

giøret bedre / end den tro/ allmectige / alluisiste Fa=
der / som altid vender sine øyen til oss / hand haffuer omhú for oss/hand haffuer taldt alle vore hoffuit haar/ som alting føder / hand haffuer/ved mact holder/ oc bedre forsørger end creatu=
rene kunde ynske.

Try ting pine oc forferde oss gruelige i døds nød:

Synderne.

I huilcke wi vort leffnet emod Gud oc vor næste ilde fortæret och fremdraget haffue / Der begynder an=
gist

gist oc nød/som S. Pouil siger: Rom. 2. Vgunst/ vrede / modgang / angest och drøffuelse offuer huert menniske som giør ilde.

Døden.

Naturen dør icke gierne fra dette liff/ der stormer da jammer oc nød i hiertet/ det ingen tunge vdtale kand. Den suage och mistrøstige nature frycter sig / at hun skal fare hen ned/ oc komme aldri igen/ oc at det skal plat vere vde met hende.

Helffuede/euig fordømmelse.

Der frycter mennisken at det skal bliffue plat oc aldelis

lis forstøt fra Guds ansict/ oc at der er intet andet/ vdē den euige død. Huo vil her staa for Guds strenge dom? Der bør mand ath vere sterck/ at mistrøst oc fortuilelse icke faar offuerhaand.

O euige Gud/ giff oss/ at wi dig altid i vor liffs tid for øyen haffue/ fryete/ och tencke paa den alsfuerligste strid/ paa det wi maatte bliffue varactige och Gudfryctige/ i alle vore gierninger/ huilcke som wi enten giøre eller lade/ lige som scrifften siger. J huad du giør/ da tenck huad ende det vil faa/ saa giør du aldrig det som ont er.

Naar Synderne trenge samuittigheden.

Tenck at Guds Søn er kommen aff Himmelen och bleffuen menniske / haffuer taget dine och den gantske Verdens synder paa sig / er derfaare veluilligen død paa Kaarssit / haffuer giort bod oc bedring for synderne / oc giort nock for dem / och er sielff bleffuẽ betaleren. Den samme høiuerdige død / och Jesu Christi dyrebare blods vdgydelse / er visselige din egen / om du det tror / ath Christus er oc for dig død / lige saa vel / som for S. Peder oc S. Pouel / Paa huilcket du skalt ingelunde tuile / For=

Fordi du est døbt i Christi
død/ lad det icke vere dig en
liden trøst / Fordisaa kom=
mer Christi død dig til hielp
oc trøst / at du ved den sam=
me død/dør fra Synderne/
annammer och seer visselige
Syndernis forladelse/ kom=
mer til opstandelsen/ och til
det euige liff. Thi din Chri=
stelige Daab er en Pact och
Naadelig handel/i huilcken
du æst kommen offuer ith oc
forligt met Gud / at du der
ved haffuer en god samuit=
tighed euindelige/for Syn=
dernis forladelsis skyld /
ved Christi opstandelse.
Saa taler io Christus i aff=
tens maaltid och met dig/
der hand siger/ hans Blod

 bliff=

bliffuer vdgiffuet til Syndernis forladelse. Om du haffuer end ilde leffuet / saa skynde dig oc paakalle Guds naffn / saa bliffuer du behiolpen / Rom.10. Sig saa / O Barmhiertige Gud / vor HERRIS Jesu Christi Fader / ver mig arme bedrøffuede Syndere naadig ved Jesu Christi din enbaarne Søns min eniste frelsferis bitre pine och dyrebariste død / Amen. HERRE handle icke met mig effter mine Synder och ondskaff / men effter din grundløsse barmhiertighed. Jeg arme oc vsle Creatur staar i din mectige haand / O almectige Gud / O kiere Fader forlad

lad

lad mig icke. Jeg er din/ in=
gen kand trøste och redde
mig/ vden Du ALENE.
Du æst den rette nødhielpe=
re i al bedrøffuelse. Psal. 45.
HERRE ieg haaber til
dig/ lad mig aldrig beskem=
mis.

Her formane den siuge/
at hand icke alene betencker
sine Synder / men nu paa
denne tid meget meer ten=
cker paa den salige oc dyre=
bare Christi død. Skiud
hannē ihu/ huorledis hans
Synder ligge icke nu meer
paa hannem/ mē paa Chri=
sto/ hand haffuer taget dem
fra alle tro Christne menni=
ske/ oc haffuer sielff betalet/
bøt oc forladet dem/ som wi

sige vdi troen / Jeg tror syndernis forladelse.

Her holt den siuge Guds ord faare / om Syndernis forladelse / ved Christum.

Johan. 1. See / denne er Guds lam / som bort tager Verdens synder.

1. Pet. 1. Wi ere icke igenløsde met forgengeligt Guld eller Sølff / men met Jesu Christi dyrebar Blod / som met ith wskyldigt oc wbesmittet lams.

Min Broder / du est en Christen / saa borttager io Christus och dine Synder / der paa tuile intet / saa æst

du

du fri fra alle dine Synder/
oc ith Guds barn.

Johan.3. Gud elſkte ſaa Verden/ ath hand haffuer giffuet ſin enborne Søn / paa det / ath huo ſom tror paa hannem/ſkal icke forfaris/men faa det euige liff.

Matth. 9. Jeg kom icke at kalle retferdige/men ſyndere til Poenitentz oc bod.

Matth. 11. Kommer til mig alle ſom arbeyde oc ere beſuarede/och ieg vil vederquege eder.

Rom.4.Chriſtus er giffuen i døden for vore ſynders ſkyld/ oc opreiſt igen at giøre oſſ retferdige.

Rom. 5. Gud haffuer priſet ſin kierlighed mod

oss / at Christus tolde død
for oss der wi vaare syndere/
Saa bliffue wi io megit
meer ved hannem frelste fra
vreden / efftersdi wi ere gior-
de retferdige ved hans blodz
vdgydelse.

Min Broder / dette trø-
stelige Euangelium / lader
Gud din kiære Fader dig oc
forkynde/ fordi det er dig oc
til gode skeet/ och skal hielpe
dig euindelige / Tro alene/
och befale dig Christo din
igienløssere.

Rom.5. Efftersdi at wi ere
forligte met Gud ved hans
Søns død/den tid wi vaare
hans fiende / meget meer
bliffue wi salige ved hans
liff/efftersdi wi ere nu forlig-
te.

Rom. 8. Gud haffuer icke sparet sin egen Søn / men haffuer giffuet hannem for oss alle / Hui skulde hand icke giffue oss alting met hannem? Huo wil klage paa Guds vdualde? Gud er her / som retferdig giør / huo vil fordømme? Christus er her / som tolde død / ja megit meer / den som oc opreist er / som sidder hoss Guds høyre haand oc beder for oss.

1. Corint. 1. Christus er oss giffuen aff Gud til vißhed / retferdighed / hellighed / och til vor igienløselsse.

Min broder / est du en syndere oc wretferdig / bekiende det / klage det for Christo / holt hannem for din eniste

Sa=

Saliggiørere/ saa er Christi retferdighed din egen / och skiul allene dine Synder/ at de kunde intet skade dig.

2. Corinth. 5. Christus er bleffuen ith Offer for oss for Synden/ paa det / wi i hannem maatte bliffue den retferdighed / som gielder for Gud.

Galat. 1. Christus haffuer giffuit sig sielff for vore Synder/ paa det/ ath hand vilde redde oss fra denne neruærindis onde Verden/ effter Guds vor Faders vilge.

Ephe. 1. Wi haffue ved Christum affløssning aff vore synder/ ved hans blod/ effter hans naadis rigdom.

Colloss. 2. Hand haffuer for=

forladet oss alle vore synder/ och affslæt den haandscrifft t som vaar emod oss/ och slaget hende til kaarssit / och haffuer berøffuit Førstedommene oc de veldige/ och haffuerført dem obenbarlige / och giort en seyer aff dem ved sig sielff.

I. Timoth. I. Christus Jesus er kommen i Verden/ at giøre syndige menniske salige. Det forsee dig oc til hannem/ saa vel som S. Pouel giorde / saa bliffuer du retferdig oc salig.

I. Thimoth. 2. Christus JESVS haffuer giffuet sig sielff for alle til en forløsning. Tro det stadelige/ min Broder/ saa est du vis-

ſelige en aff dem ſom ere igienløſde.

Hebr. 9. Wi ere hellig giorde ved JESV Chriſti Lægems Offer / ſom en gang er ſkeed.

Matthei 26. J afftens maaltidt hører du / huorledis Chriſtus taler met dig / ſpiſer och ſkencker dig det euige liff / Der hand ſiger / Tager dette hen och æder / det er mit Lægeme / ſom giffuis for eder / det giører i min ihukommelſe.

Lige ſaa tog hand och kalcken / effter afftens maaltid / tackede gaff dem och ſagde / Dricker alle der aff / dette er det ny Teſtamentis Kalck i mit Blod / det ſom bliff-

bliffuer vdgydet for eder oc
formange til syndernis for=
ladelse/dette giører saa off=
te som i dricke i min ihukom=
melse.

Min broder/tag dig dis=
se ord til/fordi Christus ta=
ler och met dig/ det skal alt=
sammen tiene dig saa vel /
som S.Peder oc S.Pouel.

I.Petri 2. Christus haff=
uer sielff baaret vore synder
paa sit Legeme paa træit.

I.Petri 3. Christus haff=
uer en gang lid for vore
Synder/den retferdige/ for
de wretferdige/paa det/ at
hand maatte lede oss til Gud.

I. Johan.I. Jesu Christi
Blod / giør oss rene aff alle
vore Synder.

 I.Jo=

1. Johan. 2. Om nogen Synder / da haffue wi en talſmand hoſſ Gud / JE=SVM Chriſtum / ſom er retferdig / och hand er ſielff forligelſſen for vore ſynder / icke al ene for vore Synder / men och for den gantſke Verdens.

Her ſkal mand foruare ſig / ath det ſiuge menniſke ſom er i døds nød / icke bygger paa ſin fortieniſte / men ſkal vere ſin egen anklagere / oc henge paa Guds blote Naade / behielpe ſig al ene met den ſamme / och bygge paa Chriſti fortieniſte / fordi i den ſtrid och i døds nød bliffuer ingen retferdighed beſtandig vdē troens retferdig=

dighed til Christũ/hun blif-
icke til skamme/ Roma. 9.

S. Pouil siger: Tit. cap. 3.
Hand giorde oss salige / icke
for de retferdige gierningers
skyld / som wi haffde giort/
men aff sin Barmhiertig-
hed.

Acto. 15. Wi tro/ath wi
bliffue salige ved den HEr-
ris JESV Christi naade.

Ephe. 2. Aff Naade ere
i bleffne salige ved troen/ oc
det samme er icke aff eder/
det er Guds gaffue/icke aff
gierninger / paa det ingen
skal rose sig.

Huer mand lade sig det
vere sagt/ det er forgieffuis
met det som wi kunde giø-
re / der hører en anden ret-

 fer-

ferdighed til/ at mand kand bliffue bestandig for Guds strenge dom/ Christi wskyldighed/ fortiænistе oc retferdighed maa hielpe oss/ det skeer om wi sandelige tro paa Christum/ oc met den samme tro bliffue Christo indplantede/ da maa wi bliffue deelactige i alt det gode som CHRistus vor Brudgom haffuer. Hosee 2. Ephes. 5.
Tag flere eller færre spraack effter den siugis leylighed.

Aff disse den Helligaands ord hører du/ at Gud Fader/ som vil icke synderens død/ men at hand omuender sig oc leffuer/ vd aff den kierlighed som hand haffuer til dig/ haffuer hand borttaget

dine

dine ſynder/ oc lagt dem paa ſin kiære Søn Jeſum Chriſtum / hand haffuer baaret oc betalet dem/ de kunde icke meer fordømme dig / Fordi Gud haffuer oc annammet ſin Søns død til en fuldkommelig Bod oc betalning for alle dine Synder/ om du alene tror paa Chriſtum.

Efftérdi dine Synder ere nu Chriſto paalagde/ och haffue icke maat beholde hannem i døden oc fordømmelſen / ſaa ere de ſandelige bøtte och forladne/ Tro det ſtadelige/ ſaa leffuer du euindelige. Chriſtus haffuer ſielff baaret dine ſynder / oc er død for dem / Men hand er igen opſtanden / oc er alle

tro Christne Menniskers
synder offuerflødelige nock
ved Christi død bøtte oc be=
talede / Oc er alt saa Guds
strenge retferdighed for syn=
den nock fyldest giort / och
meer end nock / ved Chri=
stum / Och Christus er nu
din egen oc alle tro Christne
menniskers / met alt sit gode
met sin død / opstandelsse /
Himmelfart / liff / fortieni=
ste och herlighed / Roma. 8.
Derfaare haffuer Dieffue=
len ingen vold oc tiltal meer
offuer dig / fordi du est ved
Christum retferdig giort /
ledig och løss aff alle dine
Synder / ith Guds barn /
Gud er bleffuen din kiære
Fader for Christi skyld / som
dig

dig forligt haffuer / Derfaare ver ved ith frit mod/ ver glad i HERREN/ du staar i Guds almectiges din Faders tro haand/ stadelige och vel beuaret/ Christus er din egen/ hand betecker och skiul alle dine Synder / met sin egen vskyldighed.

Ingen kand meer rycke eller vddrage dig vdaff din Himmelske Faders haand/ Det er giort om ith øyeblick met drøffuelsserne / der vdi er Christus gangit for dig som dit hoffuit/den skalt du bliffue lig/ oc lige saa dø fra Synderne / och forlade det Syndige leffnet / saa est du hoss Christum din HErre euindelige. Lad dig dine syn-

 der

der icke meer anfecte dig/ de ere alrede hen / och betalede. Den onde Aand er offueruunden dig til gode. Gud seer och varer paa dig met alle Engle oc Helgen/ som fra Verdens begyndelse i Christi tro ere her affgangne/ Paa dig vare mange / som dig haffue hafft kiær/ Fader oc Moder/ brødre børn och gode venner/ som nu for vden døds fryct i euig och varactig trygហed hoss Christum leffue / Du affgaar fra denne tid / men du kommer i euighed / Du skillis ved dine venner/ men de komme snart effter / De hellige Propheter/Apostle/ Martyres/ Jomffruer oc al

den

den himmelske her/bie effter dig / ath du skalt annamme retferdighedsens krone i den Himmelske verelsse/huilcken Gud haffuer bered dem som elske hannem/ som intet øye haffuer seet/intet øre hafuer hørt/oc er icke opstiget i noget mennisk is hierte. Esai. 64 1. Cor. 2. Och som Christus kand sielff ingelunde bliffue fordømt / saa kant du oc icke heller bliffue fordømt / om du stadelige Christo tilhenger met en sand tro. Kand synden/Dødē/oc Helffuede intet skade Christo din Herre/ saa kunde de och intet skade dig/ fordi du est i Christo/ oc Christus er i dig/derfore kant du icke bliffue fordømt.

Ja/

Ja/om du skulde sielff bære dine Synder / saa vaare de dig meget forsuare/och sencktede dig i Helffuedis affgrund/ Men Christus sand Gud och Menniske / bær dem sielff for dig/som hand siger/Psal. 69. Jeg maatte betale / det som ieg haffde icke røffuet. Du haffuer syndet/Men Christus betalede din skyld/ giorde dig fri ledig oc løss/om du tror dette Euangelio.

Dette Euangelium er en tilsigelsse paa det euige liff i Christo Jesu/ 2.Timoth.1. Tro Euangelio / saa leffuer du euindelige.

Min Broder / om du haffde giort all Verdens syn-

ſynder/dog er end nu naade
nock / och meer end nock til
rede / Gud haffuer dig i
Chriſto tilſagt benedidelſſe
oc Naade/oc giort den ſam=
me Naade viſſ oc fuldkom=
men i Chriſto din HErre/
Din ſaligheds ſag er viſſ/
fordi Chriſtus er Guds na=
turlige Søn/i Guddomme=
lig verelſſe er hand ſandhed
ſielff. I menniſkelig værelſe/
er hand vort kiød oc blod.
Huo kand være dig viſſere/
til at giffue dig den naade=
lige tilſigelſſe oc betalning/
end hand / ſom er ſielff den
ſandhed ſom oſſ er loffuet
oc tilſagt/ Oc hand haffuer
oſſ ſaa inderlige kiær / ath
hand vilde før dø/før hand

vilde tilstæde ath oss skulde fatis noget aff det som oss er tilsagt. Derfaare er det v-mueligt / ath du tror paa Christum / oc est icke benedidet aff Gud / friet fra synden / och en Guds arffuing / och Christi met arffuing euindelige. Fordi Himmel oc Jord skulle forgaa / men Guds ord bliffuer euindelige bestandigt.

Min broder / tro stadelige oc tuil intet / den allmectigste Gud er oc dig til gode bleffuen menniske / dig til gode fød / død paa Kaarssit dig til gode / fra de døde igen opstaen / oc opfaren til himmels dig til gode / och hand haffuer giffuet oss det altsam=

ſammen ſom oſſ er loffuet oc tilſagt. Alle Guds foriæt-telſſer/ de ere io i Chriſto/ oc de ere Amen i hannem. Derfaare begierer oc venter aff Gud ved Chriſtum idel naade oc barmhiertighed/ vden Chriſto er ingen trøſt eller hielp/ i Chriſto er idel trøſt/ hielp oc ſalighed/ offuerflødig meer/ høyre och rigere/ end nogen begribe oc begiere kand. Gud giffue oſſ alene en ſtedig tro/ Amen.

Effter denne form och maade/ lenger eller kortere/ effter den ſiugis leylighed/ maat du tale met hannem oc affuiſe hannem fra Syndens och Dødens gruelige an-

ansict/at hand plat oc aldelis met ith fult hierte / tencker alene paa Christum / i hannem haffuer hand intet andet end idel oc klar vskyldighed/retferdighed/liff oc salighed/ Oc dette gode hører hannem til altsammen/ om hand Christum for sin saliggiørere bekiender. Derfaare lad den siuge icke alene tencke paa sine Synder/ men viss och vend hannem aff/ huorledis du kant/ ath hand alenniste setter sig den kaarsfeste Christum for sine øyene / och fylder hiertet plat oc aldelis met Christo/ saa kand hand bestaa emod Helffuedis porte/ oc om de vaare end nu saa gruelige.

Wolt

Wolt hannem faare / huor naadelige Christus haffuer alle veyne annammet synde-re / i det gantske Euangelio / huilcke som haffue begieret Naade / oc haffue bekiendt deris synder. Her seer hand Magdalenam / Røffueren / Tolleren / den obenbare syndere / Zacheum / oc andre huilcken som idel Naade be-uist er / Fordi kort ath sige / Christus er idel Naade och Barmhiertighed / hielp / trøst / liff / frygd oc salighed / alle dem / som sig saadant til hannem forsee. Gud haff-uer det sagt / det kand aldrig feile eller glippe.

Paa den samme tid kom-mer oc menniskē / faare huad

skade hand haffuer giort andre menniske/som er/ ath hand haffuer skild dem fra deris gots och ære. Der giør lige som Christus paa Kaarssit/bed aff hiertet for alle som dig haffue giort emod/ oc forlad alle menniske aff hiertet/de som haffue giort dig ont / eller haffue taget noget aff dit / lad det altsammen hen gaa. Haffuer du taget fremmet gots/ kant du / saa giff det igien/ eller forskaffe ath det bliffuer giffuet igien / bekiende/ oc tycke det ille vere/kant du icke giffue det igen/ saa forlad dem / som haffue taget dit gots fra dig / eller forkrencket din ære oc gode ryc-
te/

te/ och ver frimodig/ Det er icke mueligt / ath Gud icke forlader den ſine ſynder/ſom forlader andre / fordi hand haffuer ſilff ſaa lærdt oſſ/ Matthei 6. Om i forlade menniſkene deris miſgierninger / da ſkal oc eders Himmelſke Fader forlade eder eders Synder/ Det er Gudz ord/ det bliffuer beſtandigt/ oc ſkal før Himmel oc Jord forgaa / før end det ſkal glippe/ Marci 13.

Naar døden forfærder dig.

Tenck/ om Christus vaar icke ſielff tilſtæde / Da vaar dødē en vlidelig drøffuelſe/

oc angest / der vaare Helff-
uede / men ved Christum er
døden allerede bortslættet oc
offueruunden / Siælen dør
icke euindelige / Matthei 10.
Hun kommer til Christum.
Philip. 1. Lige som Røffue-
ren paa Kaarssit hørde i sin
nød/der Christus sagde / J
dag skalt du vere met mig i
Paradis. Siælen soffuer icke
met Læget / men hun
bliffuer athskild fra Læge-
met / ind til Lægemens op-
standelse/ Fordi Christi død
och opstandelse/er vor døds
och opstandelsis Exempel.
Den tid Christus vdgaff sin
Aand paa kaarssit / da soff
icke hans benedide Siæl /
men foer hen til Helffuede/

Oc

Oc Luce 16. siger Scrifften/ at Englene førde Lazarum i Abrahæ skiød/ sandelige icke Legemet/ men Siælen. Oc 2. Cor. 5. haffuer S. Pouil megit meer lyst ath vandre vden Legemet/ oc vere hoss HERREN. Saa er det io klart/ naar Legemet soffuer hen i Jorden / ath Siælen som er skafft effter Guds billede / er diss emellem hoss den HERRE Gud.

Legemet huiles i ith vist haab til ith saligt vdødeligt liff/ och skal paa den yderste dag opstaa met ære oc herlighed/ Legemet oc Siælen skulle euindelige bliffue hoss Christum/ oc alle vduolde/ hoss dine slectinge oc venner

hoss alle dem som her i den-
ne tid vaare dig bekyntte oc
vbekyntte. Derfaare kaller
Scrifften Christne menni-
skers død en søffn/Efferdi/
lige dette samme siuge Læ-
geme/som er nu dødeligt oc
raadner/bliffuer opreyst paa
den Yderste dag/lige som it
menniske der soffuer/ oc op-
ueckis aff søffne / Och da
bliffuer døden gantske dø-
det i Christne menniske/och
Lægemet bliffuer vforkren-
ckeligt / herligt / krafftigt
met euig sundhed / gantske
reent oc Aandeligt. 1. Corin.
15. Derfaare taler den 116.
Psalme / Huor dyrebar er
hans helgens død for Her-
ren. Och i den 12. Psalme/
Hel-

Helgens blod bliffuer dy-
rebare actet for HERren.

Hør min Broder. Ver-
den meen/ at wi dø der hen/
oc falle i Jorden/ och Læge-
met skal bliffue borte/ oc ath
det er nu vde: Ah ney/ icke
saa/ Verden far vild/ Læge-
met er icke saa foracteligt
hoss Gud / Fordi Lægemet
er sin ære oc salighed allerede
tilforn bered. Lige dette sam-
me Lægeme / i huilcket du
ligger her oc lider siugdom/
det skal oc leffue met Siælen
euindelige. Skulde wi miste
oc forlese Lægemet/ och icke
faa det meer igen / da vaare
døden forferdelig och icke
dyrebar och kostelig. Der-
faar tenck och tuil intet /
Ath

Ath lige ſom Chriſtus laa i
Graffuen paa tredie dag/
effter lægemet/oc da opſtod
igen/ i ith nyt euigt liff / oc
dør aldrig meer / lige ſaa
ſkulle alle Chriſtnis Læge=
me / ſom ere bort ſoffnede/
ocſaa huilis i graffuen ale=
niſte en tid lang / i ith viſt
haab / til den gladelige op=
ſtandelſe/ oc de ſkulle opſtaa
igen i ith nyt euigt liff / paa
den Yderſte dag/ ath ingen
ſynd eller død ſkal ydermere
vere/men idel retferdighed/
liff/ frygd/ glæde och ſalig=
hed/ fra euighed oc til euig=
hed. Den allmectigſte Gud
haffuer det ſagt / det maa
ſke/ der forlad dig trøſtelige
op paa/min broder.

Nuo

Huo ſom allene tencker paa Døden / hand bliffuer miſtrøſtig / Men tenck paa Chriſtum/ ath hand er op=ſtanden/ oc at hans opſtan=delſe er din/ ſaa/ath din Le=gems opſtandelſe er och dig viſſeligen giffuen. Gud haff=uer ladet Døden gaait her ind/ath ſynden ſkulde bliff=ue borttagen ved døden/ath den timelige død er nu bleff=uen ſynders Lægedom/ oc er den Lægemlige død icke na=turens død/ ath hun ſkulde icke ydermere vere til/men er ondſkaffs død/ Menniſkens nature bliffuer/ ſynden dør/ oc bliffuer vdſlyct/ Den ty=melige død giør en ende paa ſyndē/ huilcken wi loffuede i

Daaben at wi skulde aff dø/
huilcket som icke skeer fuld=
kommelige i dette liff/ i huil=
cket wi leffue i denne syndi=
ge Verden / i Læegemet vn=
der Dieffuelen/ Da offuer=
giffue wi Synden/ naar wi
forlade oc offuer giffue det=
te dødelige liff.

Trøste her den siuge met
Guds ord / om Læegemens
opstandelse. Fordi S. Pouil
lærer off/ at wi skulle trøste
huer andre met saadanne
ord om opstandelsen / Och
det er en rig trøst / fordi wi
tale icke menniskēs ord/ men
Guds egne ord / huilcken
som visselige fuldkomme
kand/ oc vil/ huad hans ord
sige / Der vdi kand ingen
hin=

hndre hannem / Hand er Allmectig/sandru/ oc hans naade och Barmhiertighed er vsigelig/ der paa skal ingen tuile.

Vidnesbyrde om de Dødis opstandelse.

Matthæi 13. De rætuise skulle skinne / som Solen/ i deris Faders Rige. Och der taler hand om den herlige verelse / som Christne skulle haffue effter opstandelssen.

Johan. 5. Sandelige / Sandelige siger ieg eder / Huo som hører mine ord/ och tror den / som mig vdsende / hand haffuer det

 eui=

euige liff/oc ſkal icke komme i fordømmelſen / men hand er gaaen fra Døden och til Liffuit.

Joh.6. Det er min Faders villie ſom mig vdſende/ at / huo ſom ſeer Sønnen/ och tror paa hannem / ſkal haffue det euige liff/och ieg ſkal opuecke hannem paa den Yderſte dag.

Joh.8. Sandelige / ſandelige ſiger ieg eder / Huo ſom beuarer mine Ord / hand ſkal icke ſee døden euindelige.

Joh.11. ſagde Chriſtus/ Lazarus ſoffuer / den ſom vaar dog affgaaen och ſkild fra denne Verden / oc hans Legeme laa i graffuẽ/ Men

Chri-

Christus giør de døde leff-
uendis/oc kaller det som in-
tet er/ath det skal vere. Ro-
ma. 4.
Fremdelis siger hand /
Joh.11. Jeg er opstandelsen
oc liffuit/ huo som tror paa
mig / vaare hand end død/
da skal hand leffue/oc huil-
cken som leffuer oc tror paa
mig/hand skal icke dø euin-
delige.Oc lige paa disse ord/
opreysde hand Lazarum /
den som haffde leget fire da-
ge i graffuen/ oc hues Læ-
gemme begynte allerede ath
raadne oc ath lucte.
Oc paa det/ den redde oc
mistrøstige nature / skulde
haffue diss meer hielp til at
tro stadelige den tilkõmende
 op-

opstandelse/ere mange i for=
dom tid opreysde fra de dø=
de / i Propheternis och A=
postlernis tider. Christus op=
reysde den Vidues Søn aff
døde i Naim/ Luce 7. Och
den Jødeske Hoffdings
Daatter/ Luce 8. Lazarum/
Joh. 11. S. Peder opreysde
Tabitham/ Acto. 9. S. Pouil
opreysde Eutichiũ/ Act. 20.
Elisæus Prophete opreysde
aff døde den quindis Søn
som hand laa til herbers
met. 4. Regum 4. Elias Pro=
phete opreysde aff døde/ den
Vidues Søn i Sarepta.
3. Reg. 17. De tho hellige
mend Enoch Genesis 5. och
Eliam. 4. Regum 2. tog
Gud til sig met liff oc siæl/
vd

vd aff dette forgengelige
liff / paa det / ath hand ved
dem vilde giffue oss det til=
kommende rette liffs tegen
til vidnesbyrd / ath wi icke
som Hedninge/skulde mene/
at der vaare intet meer eff=
ter dette elende liff.

Formane den rædde och
mistrøstige singe/ ath hand
tencker huorledis den veldi=
ge HERRE / offuer liff
och død/ Christus/ Luce 8.
sagde. Græder icke/ Pigen er
icke død / men hun soffuer.
Den vantro fornufft for=
staar intet aff det Gud til=
hør / och spotter CHristi
ord/ fordi de kiende icke den
HERre/ der kaller vor død
en søffn / Hand er den /

der Esai.25.taler om/Wand haffuer opsluget Døden euindelige.

Hosee 13. Jeg vil løse dem fra dødens haand. O død/ieg skal bliffue din død.

Apocal.21. Gud skal afftørre alle taare fra deris øyen.

Joh. 16. Værer ved god trøst / ieg haffuer offueruundet Verden / eders bedrøffuelse skal omuendis til glæde / som ingen skal tage fra eder.

Apoc.1. Siger menniskēs Søn/Fryete dig icke/Jeg er den frøste oc den siste/oc den leffuendis/ oc ieg vaar død/ och giff act paa/ ieg er leffuindis euindelige / och ieg haff-

haffuer nøglene til Helffuede oc til Døden. Christus haffuer ord och gierninger tilsammen / fordi hand er GUD / hand siger icke meer / end stat op / oc Siælen kom igen i Legemet / och hun stod op. Lige den samme HERRE Christus / annammer nu din Siæl / oc beuarer hende / och paa den Yderste dag tilhobe føyer hand igen liff och Siæl til det euige liff.

Johan. 5. Den time skal komme / i huilcken / de døde skulle høre Guds Søns røst / alle som ere i graffuerne / de skulle gaa vd / huilcke som haffue giort gode gierninger / de skulle opstaa til det euige liff. Gv

Rom.8. Om hans Aand/ som haffuer opreyst Jesum aff døde boer i eder/ saa skal och den samme / som Christum opreyst haffuer / leffuende giøre / eders dødelige Legemme/fordi/ ath hans Aand boer i eder.

1. Corinth.6. Gud haffuer opreyst Christum / och hand skal oc opreyse oss ved sin mact.

Det 15.Capitel i det Første sendebreff til de Corinther/ er fuld / Ja / alt fult met trøst och idel gyldene/ Der henger S. Pouil vor opstandelse ind til JESV Christi opstandelse / ath de icke kunde skillies fra huer andre/ der som hand saa siger.

ger: Christus er opstanden aff Døde / det er vist / saa skulle wi och visselige opstaa igen. Fordi Christus er vort hoffuit / wi ere hans limmer och Lædemod / Hoffuedet er icke for vden sine limmer / icke forlader det heller sine limmer / Lige saa / Huor Christus er / der skulle wi och vere / fordi wi ere limmer oc lædemod aff hans Legeme / aff hans kiød och aff hans been / Ephe. 5.

Huo kand nock rose den wbegribelige ære oc wsigelige Naade och Barmhiertighed / at Gud aff Himmelen bleff ith dødeligt Menniske / paa det / den dødelige Menniskelig nature / maatte

ved

ved den personlige forligelse
bliffue ophøyet met den v=
dødelige Guddommelige na=
ture / til ith vdødeligt liff/
aff Guddommelig vendelig
krafft. Der som wi kunde
tro oss at haffue saadan rig=
dom oc salighed / huorlunde
kunde wi da sørge? Efftersdi
alle mennisters nature (som
haffue veret faare oc effter
Christum / och kommendis
vorde) haffuer vden tuil i
Christo det ypperste menni=
ske och sand Gud / i ført sig
vdødelighed / Saa / at alle
menniske gode oc onde / skul=
le opstaa / men de skulle icke
allesammen bliffue omkring
skiffte ved den herlighed/
som oss omkring skiffter til
Guds

Guds tacknemmelige børn ved Christum/ som er Guds naturlige Søn. Alle menniske skulle opstaa/ ved Christum / men icke alle saa som Christus/ men alene de tro Christne oc de som ere Christo lige. Huilcken som er icke Christi ledemod / hand skal opstaa met skāme/ til Dommens opstandelse. Daniel 12. Joh. 5. Saa haffue de gamle Christne vel och ret sagt/ Christi opstandelse / er alle Christnis haab oc seyeruinding.

Derfaare trøster S. Pouil de Corinther krefftelige met Christi opstandelse/ oc siger. Christus er opstanden aff døde / oc er bleffuen begyn-

delsen iblant dem som ere
soffuende / efftersi / ved ith
menniske er døden kommen /
oc ved ith Menniske de Dø=
dis opstandelse / fordi / lige
som de ere alle døde i Adam /
saa bliffue de oc alle leffuen-
de giorde i Christo / men
huer effter sin skick / Chri-
stus den første / der effter de
som Christo tilhøre.

Der effter giffuer S.
Pouil en lignelse i naturlig
ting / effter huilcken wi kun=
de klarlige mercke vor Læ=
gemers opstandelse / Lignel=
sen er tagen aff en sæd / som
sædemande kaster tør i Jor=
den / huilcken sæd som døer
och raadner / Men den sæd
bliffuer icke bortte / hand
tren=

trenger ſig igennem met en ſkiøn ſkabning oc liff/ gantſke ny oc ferſk/ Saa ſkal och vort Legeme opſtaa / icke meer ſkrøbeligt och forgengeligt / ſom det nu er / men herligt/mectigt/ oc vdødeligt/i det euige liff. 1. Cor. 15.

Det er veyen ved den timelige død/ i det rette euige liff oc Fæderne land. Kiød oc blod kunde icke arffue Guds Rige / huor der er idel liff/ Derfaare ſkal det forgengelige liff/ iføre ſig vforgengelighed/oc det dødelige liff ſkal iføre ſig vdødelighed/ Da fuldkommis det ſom ſtaar Screffuit/ Dand ſkal opſluge Døden euindelige. Jeſaie 25.

Døden er opslugē ved seyeruindingen/ 1. Cor. 15.

Hosee 13. Christne menniske ere bleffne Herrer offuer Synden / Døden/ och Helffuede / derfaare ere de frimodige oc dristige i Christo/och sige / Død/ huor er din Braad? Helffuede / huor er din seyeruinding? Dødens Braad er synden/ Syndens krafft er Louen/ Men Gud vere tack / som gaff oss seyeruinding / formedelst vor HERre Jesum Christum.

Saa tag nu fremdelis denne allsomrigeste trøst i andre stæder.

Rom.14. Fordi ingen aff oss leffuer sig sielff/oc ingen

aff

aff oss dør for sig sielff. Leff=
ue wi/ da leffue wi i HEr=
ren/ dø wi/ da dø wi i HEr=
ren / Derfor/ huad heller
wi leffue eller dø / da høre
wi HERREn til/ Thi der
til er Christus oc død oc op=
standen / oc er bleffuen leff=
uendis igen / ath hand skal
være en HERRE offuer
leffuendis oc døde.

2. Corinth. 4. Den som
opreysde vor HERRE
Jesum Christum/ hand skal
oc opreysse oss.

Philip. 3. Vort Burger=
skaff er i Himmelen/ hueden
wi och saa vente ath vor
Frelsere skal komme/ som er
vor HERRe Jesus Chri=
stus / som skal forklare vort

 Læge=

Legeme som intet er verdt/ ath det skal vorde lige ved hans forklarede Legeme / effter krafften/ ved huilcken hand kand giøre sig alting vnderdanig.

Colloss.3. I ere døde/och eders liff er skiult met Christo i Gud. Men naar Christus som er eders liff/ obenbarer sig / da skulle i ocsaa obenbaris met hannem/ vdi Herlighed.

1. Thess. 4. Wi ville icke døllie for eder kiære brødre/ om de som soffue (oc ere døde) at i skulle icke sørge/ som de andre giøre / der haffue intet haab. Thi der som wi tro/ at Jesus tolde død/ och er opstanden/ da skal oc Gud op=

opreysse dem som soffue ved Jesum / frem lede met hannem.

z. Timoth. I. Jeg veed / oc er viss paa / at den som ieg haffuer troet paa / ath hand er mectig at beuare det som ieg haffuer faaet hannem ath giemme / til den dag.

S. Pouil trøster sin Discipel Timotheum met opstandelsens artickel z. Tim. z. met disse ord. Kom ihu Jesum Christum som er opstanden aff Døde / aff Dauids slæct / effter mit Euangelium / Om wi ere Døde met Christo / da skulle wi oc leffue met hannem / lide wi met hannem / da skulle wi oc regnere met hannem.

2. Corinth. 5. Den stund wi ere i denne hytte/ lenges oss/oc wi ere besuarede/Efterdi wi vilde icke vere nøgne/men iførde/paa det/ath det dødelige kunde opslugis aff det vdødelige.

Oc til de Philip. ca. 1. siger S. Pouil: Christus er mit liff / och døden er min vinding/Jeg begiærer at skillies hen/oc vere met Christo.

Hebr. 2. siger S. Pouil: Christus haffuer aff Guds Naade for alle smaget Døden. Oc siger S. Pouil den samme stæd: Christus er bleffuen ith sant Menniske/ paa det/ ath hand ved sin død maatte tage macten fra hannem som haffde dødens

vold/

vold/det er/Dieffuelen/och løſe dem ſom vaare plictige til tieniſte i deris gantſke liffs tid for Dødens fryct.

2. Timoth. 1. Gud giorde oſſ ſalige/ oc kallede oſſ met ith helligt kald / icke effter vore gierninger / men effter ſin forſiun och naade / ſom oſſ er giffuen i Jeſu Chriſto / aff evig tid / och er nu obenbaret i JEſu Chriſti vor Frelſeris obenbarelſſe/ ſom bort tog døden/oc førde liffuit oc ith vforgengeligt væſen til liuſit.

Min Broder/ fatte diſſe ord dybt i hiertet / haffuer du allerede ille leffuet/ ſkynde dig met ruelſſe til Chriſtum / der finder du Naade

oc alle dine synders forladelse / och seyeruinding offuer Døden / Fordi Christus er det euige ord / i hannem er liffuit/Johan. 1.

Hand er liffuit/ Joh.11. 14. Ja/ det rette verelige w-offueruindelige / euige/ allmectige liff / der vdi er Døden opslugen. Der er intet liff / vden alene i det Euige ORD / ved huilcket alle ting ere giorde.

1.Joh. 3. Wi vide /at wi ere kommen fra Døden och til liffuit/fordi wi elske vore Brødre.

1.Joh. 4. J det er Guds kiærlighed obenbaret / ath Gud haffuer vdsend sin enbaarne Søn i Verden / ath

wi

wi skulle leffue ved hannem.

1. Pet. 3. Christus sidder hoss Guds høgre haand/ oc haffuer opsluget Døden/ paa det/ wi skulle arffue det euige liff.

Job 19. Jeg veed/ at min igenløsere leffuer/ oc paa den Yderste dag skal ieg opstaa aff Jorden/ oc ieg skal igen omkring giffuis met min hud/ och i mit kiød skal ieg see Gud/ oc mine øyen skulle see hannem/ och icke en anden.

Aff disse forsagde ord/ haffuer en Christen sin trøst och frygd/ som S. Pouil frygdede sig aff hiertet. Philip. 3. ath hand kiende Chri-

Christum oc hans opstan-
delsis mact/ ved huilckẽ vor
død er dødet/oc døden er nu
alle tro Christne aldelis och
plat bort dødt/der er nu in-
tet forferdeligt i døden / det
som oss bør at frycte / vden
alene den vduortis skickelse/
Lige som en død Nugorm/
hand haffuer den gruelige
skabning endnu / men hand
haffuer ingen krafft til ath
giøre nogen skade. Oc lige
som den Nugorm der vaar
giort aff Kaaber/ som Mo-
ses lod ophenge i ørcken /
Numeri 21. aff Guddom-
melig ord och krafft / naar
hand bleff anseet / da døde
de leffuendis hugorme/ icke
kunde heller Jøderne for-
giff-

giffuis aff de leffuindis hugormis eeder / eller forgifftelse/ Lige saa dør vor død/ och bliffuer wskadelig / om wi den salige Christi Død met en Christelig troes øyen beskuendis vorde/ Oc bliffuer vor Død/ lige som Dødens skugge/ Ja/en begyndelse til det rætte liff.

Beskue Christum paa Kaarssit/saa seer du dødens død/oc liffsens Kilde/ Da maa bort fly fra Christi ansict alt skyld/Dødens mact/ oc Dieffuelens vold/dødens bitterhed / och Helffuedis forferdelse.

Christus feil dig icke / som siger/Joh.8. Huo som beuarer mine ord/hand skal

icke see Døden euindelige. Huorledis gaar det til? Saa gaar det til. Ith Christen Menniske / troendis paa Christi barmhiertighed / for troen som hand aff Euangelio haffuer opøst / er Christo sin HERRE / som er det sande liff / saa forenet oc tilføget / at det kand icke skillies fra hannem. Derfaare enddog ath liff oc siæl en tid lang skillis fra huer andre / saa skeer det dog i ith vist oc vtuilactigt haab til den salige opstandelse / ath siæl oc liff skulle snarlige komme til sammen igen / til euig glæde / och tro Christne aldrig faa den euige død til liff oc siel / det er / den euige fordømmelse /

se / oc faa icke den rette Død
at see / Fordi de tro Cristnes
død er alene en vdgang aff
dette dødelige liff / ind i det
euige liff til Christum / til al-
le Engle oc Helgen.

Naar Helffuede eller den euige Fordømmelse kom-mer oc forfærder dig.

Den onde Aand bestri-
der menniſken met sorgfuld-
hed / om sin vduellelse / ath
den Siuge io skal tencke aff
Dieffuelens indgydelse. Ey
huad / om Gud vil icke haff-
ue dig? Maa vel ske / du est
icke vduald / och en aff de
som skulle bliffue salige.

Det er en ſuar friſtelſſe. Der maa mand mandelige och alſſuerlige verie ſig/ at mand giffuer ſig icke i diſputatz met den onde Aand / Men giør ſaa / da kant du bliffue beſtandig / Sig eller tenck ſaa / Gack bort du Sathan/ Der ſtaar ſaa ſcreffuit / du ſkalt icke friſte HERREN din Gud. Efſterdi Gud haffuer altid Faderlige och vel giort mod mig / huor faare ſkulde eller vilde ieg tuile paa hans barmhiertighed? Hand haffuer ladet mig komme til den hellige Daab/ oc haffuer kalled mig til ſit naadelige Euangeliũ/ hand vil vere min Fader/ derfaare kand ieg icke forſee

mig

mig andet til hannem end idel godhed/ Huad haffuer ieg behoff ath tencke meget om min vduellelse? Hand haffuer sielff lærdt mig huad ieg skal tencke her om/ der hand siger.

Johan. 3. Huo som tror paa Christum / hand skal icke fortabis / men haffue det euige liff. Derfaare/ huo som tror paa Christum/ som paa sin eniste retferdiggiørere och saliggiørere/ hand skal aldrig foruente fordømmesen / Fordi hand bliffuer vissellige salig/ oc er en aff de som ere vdualde til salighed/ oc der til forseet oc tilskicket formedelst Christum / och staar alrede screffuen i liff-

sens Bog. Huo som er for=
seet til det euige liff/ hand er
forseet til at bliffue Christo
lig/ oc bliffuer visseligen kal=
let til den Christelige tro/ oc
bliffuer giort Retferdig der
i/ oc der effter endelige salig/
det kand icke feile. Det er
Gud Faders naadelige an=
slag oc forseet offuer de tro
Christne mennniske. Rom. 8.
Derfaare lad dig icke forfø=
re/ huad den onde Aand dig
emod kaster. Tro alene paa
Christum / saa er Christus
din egen/ oc du hans egen/
och du kant icke bliffue for=
tabt / du bliffuer salig vden
all tuil/ Fordi de tro Christ=
ne bliffue dragne til Christũ
Joan. 6. Oc Faderen haff=
uer

uer det Christo vor HErre paalagd / at hand skal gøre dem salige/ saa at ingen aff dem skal bliffue fortabt / Johan. 10.

Derfor ver frimodig oc tuil intet. Alle menniske som ret tro paa Christum/ de ere forseet til det Euige liff. Derfaare see huermand paa Christum at mand annammer CHRIstum den rette Saliggiørere / met en sand tro/ da følger visseligen salighed.

Her mercke huermãd den tro S. Pouels formaning. Heb. 12. Lader oss løbe i tolmodighed/ i den strid som oss forlagt er/ oc haffue act paa troens Første oc fuldkõmere

som er JESVs Christus/ huilcken den tid hannem foresettedis glæden/ lide hand kaarssit/ och foractede skam oc skendzel/ oc hand haffuer set sig hoss den høgre haand paa Guds stoel.

Christus haffuer liid alle gienuordelser for oss / som S. Pouil siger: Hebr. 5. Wi haffue (siger hand) icke sodaan en høy Prest / som ey kand haffue metlidelse met vor skrøbelighed / men den som er forsøgt i alle maade/ lige som wi / dog vden synden. Derfaare lader oss dristelige gaa til naadens stoel/ paa det/ wi maatte faa barmhiertighed oc finde Naade/ paa den tid / som oss giørs hielp behoff.

Merck

Merck du fromme Christen. Christus er oss giffuen/ Først/ath hand sielff er vor igienløssere / forligere/ retferdiggiørere/ alt skylds betalere/ oc til en saliggiørere/ Der effter er hand oss och giffuen til Exempel / saliglige effter hannem at leffue oc dø. Dø lige som Christus / da døer du vel / Thi Christus er oss giffuen til ith Exempel/at wi lige som hand skulle leffue / lide och dø. Ingen kand ret leffue/ ret lide/ret dø/vden det skeer i nogre maade effter Christi leffnitz/lidelssis och døds Exempel/i hues Død/ alle Christnis Død er opslugen oc offueruunden.

Giff nu act paa / Huorledis CHRIstus haffuer holdet sig paa Korssit i Fristelser/ effterfølg hänem/ saa megit Gud giffuer Naade.

Først bleff hand anfectit oc fristet met døden/ den tid de sagde / Stig sig nu ned aff Kaarssit/ hand haffuer hulpet andre/ han kand icke hielpe sig sielff. Som de vilde saa sige / Det er vde met hannem/ Hand maa dø oc forgaa/ der hielper intet faare/ Fordi i lige saadan maade vil vor Fiende / som er Dieffuelen met døden ocsaa forfærde dig. Men ver ved it frit mod / Christus haffuer

uer offueruundet den fiende. Du skalt oc offueruinde hã=nem ved Christum. Wolt for dig troens Skiold paa Christum/oc sig. Min Her=re Christus ærens Konge/ oc liffsens HERRe / leff=uer och regerer/ hand lader mig icke bliffue i døden/ det ved ieg/ Jeg skal leffue met hannem Euindelige. Men det hand lader mig nu for=søge denne Fristelsse oc den timelige død / det skeer mig til gode. Fordi/skal ieg kom=me i det Euige liff/ da maa ieg io forlade dette elendige timelige liff / oc dø der fra/ at ieg maa da først begynde rettelige ath leffue. Der til er mig gaat / ath ieg

ved

ved min egen Død forsøger
huor stor kiærlighed Chri=
stus haffuer beuist mig/och
huor stor ting hand faa=
re mig giort haffuer / i det
hand døde for mig/oc haff=
uer sielff forsøgt døden/vd=
slyct/oc offueruundet Helff=
uedis porte / Ellers haff=
de ieg icke vist eller forsøgt
huor stort oc mectigt liffuet
er i Christo / huilcket som
haffuer opsluget vor Død/
ieg haffde icke heller bleff=
uet Christo min HERRE
oc Frelssere saa tacknemme=
lig. Derfaare/effterdi Chri=
stus leffuer / da vil ieg och
leffue / och skal denne Død
alene vere mig en salig søffn
och indgang i det euige liff/
Amen. Vdi

Udi en anden maade / bleff Christus anfectet och fristet met Synden / som hand haffde veret en Syndere / den tid de sagde / Est du Guds Søn / da stig aff Kaarssit / Hand haffuer hiulpet andre / hielpe sig nu sielff. Som de vilde saa sige: Hand haffuer met bedregeri omgaaet / Hand er icke Guds Søn / men en Syndere. I lige maade forsøger oc Sathan den siuge / kaster hannem sine Synder faare i store hobe / om hand kunde driffue hannem i mishaab oc fortuilelsse / ath hand icke skulde forhaabe eller forsee sig Naade aff Gud. Stat du hart oc sig. Jeg er i mig

K sielff

sielff en stor Syndere oc for-
dømmelig / Men Christus
er ingen Syndere / oc er død
for mine synder / Derfaare
ere de betalede / om de vaare
endnu saa mange / Fordi
Christi død er oc en forligel-
se oc betalning for mine syn-
der / Derfor ved ieg icke mer
aff synd / Jeg tacker Chri-
sto / huilcken som haffuer
betalet dem for mig / oc for-
ladet mig dem.

J Tredie maade / bleff
Christus anfectet och fristet
met Helffuede oc euig For-
dømmelse / den tid de sagde /
Hand haabede paa Gud /
hand frelse hannem nu / om
hand haffuer hannem kiær.
Som de vilde saa sige / Alt
hans

hans haab paa Gud er for=
giffuis/Gud vil icke haffue
hannem hand er Fordømt.
Der lad dig icke foruilde/
sla til rygge/Synden/ Dø=
den och Helffuede/ saa gaa
de icke meer til dig/ See all=
ene til Christum hand er din
oc haffuer dig fra Dieffue=
len och Fordømmelsen dyre
kiøbt/ Du haffuer i Chri=
sto Jesu wskyldighed nock/
oc meer end nock/ Du haff=
uer i Christo liff nock / och
meer end nock/ Du haffuer
i Christo al salighed nock/oc
mer end nock/ Lad dit hierte
icke vēdis fra den Korsfeste
Christo i nogen fristelse/ da
star du paa en woffueruinde
lig klippe/mod alle heluedis

 por=

porte / och kandt sige met Christo / Psalm 16. Jeg haffuer HERREN altid for øyen / Thi hand er hoss min høgre haand / fordi bliffuer ieg vel ved. Derfor frygder sig mit hierte / och mit kiød skal tryggelige huilis. Du kundgiører mig liffsens vey / hoss dig er glæde til fulds / och i din høgre haand er lystigt væsen euindelige. Ved saadan en tro til Christum est du ith Guds barn / Christi broder oc met arffuing / oc bliffuer euindelige salig. Denne tro retferdig giør de retferdige / det er / de som tro paa Christum skulle (som Guds den Himmelske Faders benedide

børn)

børn) indgaa i liffuit vdi Himmerige/som aff begyndelsen er Guds børn bered.

Om du endnu i Fristelsen befinder dig at vere gantske skrøbelig i troen/oc icke tolmodig effter Guds vilge/kold i Guds kiærligh:/icke aldelis stadig i haabet/oc fordi frycter at din sag staar icke vel hoss Gud/huilcket i sandhed (O HERre Gud) er en suar/haard anfecting oc fristelse/Min frōme Christen/tēck dog huorledis Christus for din skyld vaar oc bestæd i saadan suar Fristelse/ ath hand lod sig ansee lige som alt hielp/trøst oc bistād vaar aldelis borte / Gud och all Verden vaare aldelis vrede/dē tid hand sagde:

Min Gud/min Gud/ hui haffuer du forlat mig!

O huilcken en gruelig anfecting och friſtelſſe vaar det (euige Gud) huor ſurt bleff det Chriſto/ ath hand for oſſ forſøgte den bittre død/ oc let giorde Kaarſſens vey. Effterdi Chriſtus gaff ſig veluilligẽ i ſaadan wlidelig angeſt och iammer / aff hanſſ och vor Himmelſke Faders naadige villie / O fromme Chriſten/ ſaa kand hand tro oſſ/ och kiende vor ſuaghed och ſkrøbelighed/ Nu ſiger hand dog ſielff/ Kommer til mig alle ſom arbeyde oc ere beſuarede/ oc ieg vil vederquege eder.

Matth.

Matth. 11. Jeg er liffsens brød / huo som kommer til mig / hand skal icke hungre / och huo som tror paa mig / hand skal aldrig tørste. Oc: Huo som tror paa mig / hand haffuer det euige liff / Johan. 6.

O huilcken en nødtørfftelig trøst er det? Huad kand dog grueligere forferde och met større angist offuerfalde en elendig Syndere / end naar hand frycter ath Gud vil icke haffue hannē / Hand er dog gantske troløss oc ith vissnet ledemod? Hielp Jesu Christe och vederqueg her / eller den forferdelige storm forsiuncker oss / oc Helffuede opsluger oss. Nu vel /

 Chri=

Christus haffuer tilsagt oss hielp oc trøst/ hand kand oc vil hielpe/ Befinder du her din lille oc suage tro/ oc meen du tuiler paa Guds naade/ oc haffuer aldelis ingen tro/ saa klage det for Gud / da hielper hand dig/ oc du skalt prise hannem/ Hand haff-uer tilsagt det/ hand vil och giøret/ Offuergiff dig icke/ Bed Gud som er en Fader til all trøst/ at hand icke ven-der sit Ansict fra dig/ oc dig icke forlader/ Klag oc scriff-te for hannem din skrøbelig-hed oc vanmectighed/ Raab met Apostlerne / Luce. 17. HERRE forøg min tro.

Oc met dens Fader som vaar

vaar siug i maaneskiffte/ Marci 9. Jeg tror kiere HERRE/ Kom min vantro til hielp. HERRe skynd dig ath hielpe mig/ eller ieg siuncker til grunde / Din Barmhiertighed er offuer alle dine gierninger/ O aller kiæriste Fader/ gack icke i rette met din tienere / fordi ingē kand bestaa for din dom. Christus er min retferdighed/ oc igienløsere/ for min skyld er hand bitterlige død/ O aller barmhiertighз Fader/ ansee det samme / och styrcke mit hierte met en ret sand tro til Christum / Och trøste mig met den Hellig Aands trøst / ath ieg altid glæder mig i Christo Amen.

Tenck her/at du gaar her i til igenfødzel / lige ſom en Quinde til ſin Barnfødzel met pine och vee / men viſt trøſt følger ſnart her effter.

Tenck huorledis Liffſens HErre / Chriſtus haffuer ſielff ſtaait i denne ſtrid / oc haffuer giffuit ſig i Strid met døden/ dig til trøſt och hielp/och haffuer beholdet ſeyeren. Tenck huor mange fromme Chriſtne/ Helgen och Martyrer fra Verdens begyndelſe oc ſiden/ at Chriſtus er opſtanden aff døde/oc er forklaret/ haffue oc veret i lige ſaadan oc megit ſtørre angeſt/ och Chriſtus haffuer dem naadelige oc veldelige igennem hulpet.

Tenck

Tenck huorledis Guds hel-
lige Engle och den gantske
Himmelske Herskare fryg-
der sig/ ath du bliffuer friit
fra døden/synden/ oc denne
elendighed/oc vandrer hiem
til det Himmelske arffuis oc
Fæderne lands herlighed.
Tenck huorledis denne tids
lidelse / er saa aldelis wlig/
emod Guds børns tilkom-
mende ære/ Rom. 8. Fordi
vor Drøffuelse/huilckē som
timelig oc læt er/ skaffer en
euig oc offuer all maade stor
Hellighed / oc huilcken wi
icke see/ i det som synligt er/
men i det som wsynligt er/
Fordi huad som synligt er/
det er timeligt/men huad sō
wsynligt er/det er Euigt.
Tenck

Tenck huor wsigelig Naade/hoss Gud vor Herre / meer sandhed / Barmhiertighed/godhed/vis hed forsynlighed/ hielp / trøst/ vold och mact er / end alle skabte ting kunde forstaa oc begere / det skal altsammen vere vort / ved hannem oc for Christi skyld / den Gud Fader haffuer giffuet oss til en Salighed. Saadanne glædelige oc mandelige tancker / skulle regere i huert Christet menniskis hierte/ naar wi komme i trang och nød / der om skulle wi bede Gud saa lenge wi leffue.

Dues du saa strider och ficter i din suagheds oc skrøbeligheds bekiendelse / dig

med

med Guds hielpis attraa oc
begiering / oc befatter Chri=
ſtum / oc lader hannem icke
ſlippe fra dig / met en alff=
uerlig Bøn / at hand vilde
affuende din feil oc ſkrøbe=
lighed / da gaar det vel til /
Fordi diſſe tuende ting ere
icke langt ſkilde fra huer an=
dre / ath tro paa Chriſtum /
oc hiertelige begiere at tro /
Huor ſkrøbelige du eſt / da
haffuer du dog den trøſt /
ath Gud biuder dig ath du
ſkalt paakalde hannem / och
tilſiger dig hielp och trøſt.
Lige ſom der er ingen rette=
ligere och ſkelligere begiæ=
ring / end at bede om en ſta=
dig tro / ſaa høres och ingen
bøn ſnarligere / end / ath den

ſom er ſkrøbelig i troen /
haffuer en trøſt aff dē bren=
dendis begiering ſom hand
haffuer effter troen / huil=
cken i ſandhed er en god
gniſt / och en Guds ſæd/
huilcken der kommer aleni=
ſte fra Gud/huilcken der ta=
ler ved Propheten Eſaiam/
Chriſtus vdſlycker icke den
glimminde tawe / och icke
ſønder knuſer ith ſuagt røer.
Fordi tro ſtadelige paa Chri=
ſtum / eller begier io i det
mindſte ath tro paa han=
nem / Klage hannem din
vantro/och tuil intet/du eſt
for hannem retferdig/oc ith
velſignet Guds barn / huil=
cken ſom icke forgieffuis
haffuer lagt vor ſkrøbelig=
hed

hed paa ſin kiære Søn Chri=
ſtum. Christus ſiger ſielff/
Matth.5. Salige ere de ſom
ere aandelige fattige / Thi
Himmerigis rige er deris.
Salige ere de ſom ere be=
drøffuede/ Thi de ſkulle faa
huſualelſe. Salige ere de ſom
hungre oc tørſte effter Ret=
ferdighed / Thi de ſkulle
mættis. Du eſt bedrøffuet/
oc vilde gierne vere from oc
Retferdig / ver ved en god
trøſt / du eſt nu Retferdig
ved Christum.

Jeg ſiger endnu en gang/
lad dig icke forføre/ om fri=
ſtelſen er ſaa ſuar ath din
ſkrøbelighed meen / ath du
haffuer aldelis intet haab/
men idel miſtrøſt och for=

tuilelsse/holt hart ved Guds ord.

Psalm. 34. Gud er hart hoss dem / som haffue ith bedrøffuet hierte/ och hielper dem alle som mistrøstige ere.

Psalm.103. HERREN er Barmhiertig/ Naadig/ langmodig/ oc aff stor godhed/ hand skal icke altid tiffue/ icke heller vere vred euindelige.

Esaie 25. HERREN er de fattigis styrcke/ och de tørfftige en tilfluct i angist oc wrolighed / oc en skugge forheden.

Esaie 49. Kand och en diende moder forglemme hendis diende barn/ at hun icke

icke forbarmer sig offuer det foster som er fød aff hendis liff? Oc om hun alle rede det forglemde / da vil ieg dog icke forglemme dig.

Dette altsammen forglem icke / oc om du allerede meent ath du est i fortuilelse / da fortuile enddog icke / fordi det er endnu ingen fortuilelsse / om du icke vilt fortuile / och er dig leedt / at du haffuer fortuilet. Din sag staar endnu vel / fordi det er icke andet end en fristelsse paa dit haabs forsøgelsse / Tenck oc bekiend / ath du denne drøffuelsse vel fortient haffuer / formedelst dit syndige leffnet. Sucke

aff hiertet til Gud/ och sig. O all barmhiertigheds Fader/ oc alt trøstis Gud/ min eniste tilfluct/ skynde dig til ath hielpe mig / du est dog min Fader.

Der effter/Effter Christi exempel/oc S. Staffens/ befale din Aand i Gud Faders hender/oc sig. O Fader/i dine hender befaler ieg min / Ja meget meer din Aand / den du mig befalet haffuer/dit eget billede/din effterlignelsse / huilcken du haffuer skabt effter dit billede/ for huilcket din enborne Søn haffuer vdgiffuet sit blod. Jeg befaler min Aand i dine tro hender / der vd kand ingen rycke eller røff=

røffue mig. Fader ieg er din/ giør mig salig/ Amen.

Formaning til alle tro Christne.

Nu beder ieg eder/ i som bære CHRIsti naffn/ ved Guds barmhiertighed/ ath i ville rætte oc bedre eder/ oc lade det være eders alffuere ath i høre Guds ord/ oc for uden affladelse bancke oc bede den Himmelske Fader ved Jesum Christum / ath hand vilde drage oss/ opliusse met Christi sande bekiendelsse / paa det / ath wi kunde offuer giffue det som ont er / och maa ædruelige/ Retferdelige och Gudelige

leffue i denne tid / och vare paa det salige haab / och den store Guds oc vor Frelsferis Jesu Christi erlige obenbarelsse / huilcken sig sielff haffuer giffuet for oss / paa det / at hand maatte løse oss fra alt vretferdighed / och rense sig sielff ith folck til en eyedom / som stunde effter gode gierninger.

Fromme Christne / nu haffue i dog den scrifft / som oss til trøst giffuen er / der see i / huorledis Gud affuender sin straff / naar mand met alffuerlighed retter oc bedrer sig / seer der til / och flyer snarlige til Gud met en alffuerlig och vaffladelig bøn / ath hand vilde forlade oss

alle

alle vore ſynder / for ſin kiæ=
re Søns ſkyld / oc hielpe oſſ.

Dauid vaar i ſtor nød
for ſyndens ſkyld / 2. Reg. 24.
Fordi Gud ſkickede hannem
en Peſtilentze / at i en ſtacket
tid døde fra Dan oc til Ber=
ſeba halff fierdeſinds tiuffue
tuſinde menniſke / Men hand
ſkyndet ſig til GVD om
hielp / bekiende ſine ſynder /
begerede Naade / oc opbyg=
de Gud ith altere / i Arafna
den Jebuſiters lade / oc off=
rede brendoffer oc dødoffer /
oc Gud bleff ſtillet til frids
offuer det land / och plagen
lod aff fra Jſraels folck. J
lige maade bekiender eders
ſkyld / raaber om naade / off=
rer it tacknemmeligt Offer /

 ſom

som er/ ith angerfult hierte ved Christum / saa bliffue wi hiulpne.

Gud truede ved Jonam den store Stad Niniue/ ath hand vilde forstørre oc omkuldkaste hannem inden fyretuiue dage / de Niniuiter trode denne predicken/oc begynte ath bedre dem i stort ydmyghed/oc Gud forbarmede sig offuer dem/oc sparede dem / Giøre i ocsaa det samme / Guds Arm er icke forkortet/ Hand kand oc vil hielpe/naar wi alleniste paakalle hannē met en tro bøn. Hand loed vdraabe om sig ved S. Pouil/at hand er en Rig Gud/mod alle dem som hannem paakalle/Rom. 10.

Kiæ=

Kiære Guds venner / ieg
beder eder / ath i icke foracte
denne lille vnderuiſning / met
huilcken ieg ſkrøbelige lede=
mod / nu haſtelige och met
ſtor ſkrøbelighed ved Guds
naade vilde tiene ſkrøbelige
limmer / eder mine metlim=
mer i HERREN. Jeg
vilde meget heller mundeli=
ge trøſte eder / om ieg det
formaatte / Men min Bøn
for eder / ſkal nu opfylde
min tieniſte paa denne tid.
Vor beprøffuede Læge och
allerrigeſte Apotecker Chri=
ſtus / vilde denne Siælens
Lægedom / ſom er giort aff
hans Apoteck / det er den
hellige ſcrifft / krafftig giøre
i vore hierter / paa det / ath
wi

wi i en sand Christelig tro/ i en brendendis kiærlighed til Gud oc vor ieffnchristen/ i en bestandig tolmodighed i Kaarssit/ i en lydactig effterfølgelsse Christi/ i ith stadigt haab til det euige liff ved CHristum/ nu oc altid bie och maatte bliffue bestandige/ AMEN.

Beder Gud oc for mig arme Syndere.

j. Petri iiij.

Det er nu tid at Dommen skal begynde paa Guds huss/ Effterdi det begyndis nu først paa oss/ huad vil da deris

deris endeligt bliffue/de som icke tro Guds Euangelio? Oc om den Retferdige neppelige bliffuer salig / huor vil da den vgudelige och syndere bliffue?

Psalm. vj.

HERRE forbarme dig offuer mig / fordi ieg er siug skrøbelig / HERRE giør mig helbrede / fordi alle mine ben ere forskreckede. Och min Siæl er meget forferdet / HERRE huor lenge vilt du tøffue at hielpe mig?

Psalm. xiij.

O HERRE Bønhøre mig / O min Gud / opliusse

M mit

mit hierte och øyne/ ath ieg icke soffuer i Døden.

Psalm. xvj.

Kundgiør mig liffsens vey/ hoss dig er glæde offuer all maade/ oc hoss din høgre haand er ith lystigt værelse euindelig.

Psalm. xxv.

HERRE / Mit hiertis sorg er stor / før mig aff min nød. See til min jammer oc elendighed/ oc forlad mig alle mine Synder.

Ende paa denne lille Bog.

Her

Her effter følger en megit Trøstelig Lærdom til ath vnderuise de siuge oc skrøbelige i denne farlige tid.

D. Frederich Mecum.

FØrst skal mand holde dem faare / at wi ere alle Syndere / oc at wi haffue icke aleniste fortient en siugdom / eller en angest och bedrøffuelse / men ath wi haffue och vel fortient den euige død oc fordømmelse.

Roma.3. De ere alle affuigne / och ere alle wnytteli=ge / der er ingen som giør gaat / Ja / icke en etc.

Roma. 2. Gud haffuer beslutt et alle Mennisker vnder synd oc vantro/ paa det/ hand vilde forbarme sig offuer alle.

Roma. 5. Døden er i alle Mennisker / thi de syndede alle.

Roma. 6. Døden er syndsens sold oc løn.

Luce 13. Giøre i icke bod/ da skulle i alle forderffuis oc forgaas.

Til det Andet / skal mand giffue dem tilkende/ at Gud haffuer alsomstørste vederstyggeligheds til dem/ som gaa hen i deris sekerhed oc trygged/ oc acter huercken deris store Syndere / eller Guds stren-

ſtrenge Dom oc vrede / ſom henger alle Menniſker offuer hoffuedet / for Syndens ſkyld / naar mand ſaa hen gaar / da kallis det rettelige en vbodelighed / eller falſk Poenitentz oc Guds beſpottelſe / der offuer vil da Gud ſielff vere en Dommere / ſom ſchreffuit ſtaar / Exod. cap. 20. Jeg er HERREN din Gud / en nidkiær Gud offuer dem / ſom mig hade / oc hiemſøger Fædernis ondſkab paa Børnene / ind til tredie och fierde Led.

Til det Tredie / ſkal mand giffue dem tilkende / ath lige ſaa vred oc ſtreng ſom Gud

M iij er

er offuer den Syndere som icke giør Bod. Saa naadig och Barmhiertig er hand offuer den Syndere som giør Bod/ oc angrer oc fortryder aff sit gantske hierte/ at hand haffuer ilde giort/ oc begerer Naade/ oc Syndernis forladelse formedelst Christum/ thi det hører retelige i Fader vor/ vdi huilcken alle Helgen beder om Syndernis forladelse / som Psalmen siger/32. Salig er den som offuertrædelsen er forladt etc.

Til det fierde/ skal mand nu giffue dem tilkiende / Guds vsigelige Naade oc Barmhiertighed/ Esaie 66. Jeg seer

ſeer til den elendige / och til den / ſom haffuer en ſønderknuſet Aand / och fryčter ſig for mit ord.

Joh. 3. Saa elſkte Gud Verden / ath hand gaff ſin eniſte Søn / paa det / alle ſom tro paa hannem / ſkulle icke forfaris / men faa det euige Liff / Thi Gud ſende icke ſin Søn til Verden / ath hand ſkulde fordømme hende / men at Verden ſkulde frelſis ved hannem / Huo ſom tror paa hannem / ſkal icke fordømmis / men den ſom icke tror / er nu fordømt / thi hand trode icke paa Guds eniſte Søns naffn.

Epheſ. 2. Gud ſom er Rig aff Barmhiertighed /

giorde oss leffuende met Christo / aff sin store kiær=lighed / met huilcken hand elskede oss / den tid wi vaare alle Døde i Synden. Thi aff Naade er wi bleffuen salige.

Ezechi. 18. Meent du / ath ieg haffuer lyst til den vgu=deliges Død (siger den HERre HERRE) oc icke meget mere / ath hand skal omuende sig fra sit væsen oc leffue.

1. Thim. 2. Gud vil at al=le Mennisker skulle komme til sandheds bekendelse / oc bliffue salige.

Til det femte skal mand gif=ue dem vor gienløselsis Arti=ckel tilkende / huor vdi wi saa

bede

bede oc bekende / Jeg troer paa Jesum Christum/ hans eniste Søn vor Herre/ som er vndfangen aff den hellige Aand etc. Oc der aff giffue tilkende / huor Gud aff sin blote Naade oc Barmhiertighed / och aldelis vden vor fortieniste och verdskyld / haffuer send sin elskelige søn vor HERRe Jesum Christum / hid til oss i Verden/ paa det/ hand skal være vor Meglere/ Gienløsere/ Naadestol / Talsmand oc Frelsere/ oc at Gud giffuer hannem fuld mact/ ath handle met oss arme Syndere / och siger saa til oss:

Denne er min elskelige Søn/

Søn / vdi huilcken jeg haffuer en velbehagelighed / hannē skulle i høre.

Alt det Christus handler taler oc giør det giør ieg (siger Gud) Derfaar siger Christus / Joh. 7. Min lærdom er icke min / men hans som mig vdsende.

Oc Joh. 14. Faderen som boer i mig / gør gierningen.

Til det Siette / Effterdi all vor sag henger nu aldelis paa Christum / oc wi vises hen til hannem / da loffuer oc tilsiger Christus oss / ath hand vil icke lade oss forderffuis / eller forfaris / men hand vil hielpe oss aff all vor

nød

nød oc farlighed/ baade le=
gomlig/oc Aandelig.

Joh. 6. Alt det min Fa=
der giffuer mig/det kommer
til mig/ oc den som kommer
til mig/ hannem skal ieg icke
vdskiude/Thi ieg er ned kō=
men/icke at gøre min villie/
men hans som mig vdsende/
men det er min Faders villie
som mig vdsende/ at ieg skal
intet lade forfare aff alt det
hand haffuer giffuet mig/
Men ieg skal opuecke det
paa den Yderste dag / Och
det er min Faders villie som
mig vdsende / ath huo som
seer Sønnen oc troer paa
hannem / hand skal faa det
euige liff/oc ieg skal opuecke
hannē paa den Yderste dag.

Mat-

Matth. 18. oc 19. Mennistens Søn er kommen / ath salig giøre det som vaar fortabet.

Læss oc Luce 15. Om det fortabte Faar / huor trolige denne fromme Hyrde leeder oc søger det op igen / oc legger det paa sine skuldre / och bær det hiem.

Læss och den lignelse om den forlaarne Søn.

Oc Luce 10. maat du oc læse om den som fald iblant Røffuere / huor trolige den Samaritane hielper oc læger hannem etc. Du maat och læse de Histories om Magdalenam / Zacheum / Petrum / den Cananeiske quinde / och Røffuern paa

Raar=

Kaarsſit / huor Naadelige Christus hielper och trøſter dem alle / och forlader dem deris Synder.

Item 1. Joh. 3. Der til er Guds Søn obenbaret/ ath hand ſkal nederſlaa Dieffuelſens gierninger.

Saadant beuiſſes icke aleniſte her och der i det Ny Teſtamente met klare ord/ Men hand haffuer oc beuiſt och fuldkommet det met ſine gierninger / i det/ hand gaff ſig i ſelſkaff met Blinde/Lamme/Spedalſke oc Døffue/oc holt ſig venlige met dem/ giorde dem helbrede/ opreyſte de Døde/ oc Predickede Euangelium for de fattige. Men tuert emod

holt hand sig wuenlig/ och vredactig emod de stolte och hofferdige hierter.

Men det er oss en synderlig trøst/ Ja/ en herlig och glædelig trøst/ det Christus siger/ Matth. II. Kommer til mig alle/ som arbeyde oc er besuarede / ieg vil vederquege eder etc.

Oc Matth. 12. Det skrøbelige Rør / skal hand icke sønderbryde / oc den rygende taande/ skal hand icke vdslycke.

Joh. 10. Jeg er kommen/ paa det/ mine Faar skulle faa liff oc offuerflødelige nock.

J saa maade skal mand sette Christum for de bedrøffuede och angerfulde hier=

hierter / oc siuge samuittig-
hed / oc giffue dem flittelige
Christi Embede oc kald til-
kende / at alt det hand haff-
uer giort / taald / och lidt den
haarde Død och pine / det
haffuer hand giort oss ar-
me Syndere til gode.

Til det Siuende / skal mand
oc trolige vnderuise de Siu-
ge / ath Christus sand Gud
och Menniske / haffuer mact
at forlade synderne her paa
Jorden / och at hand kand
gøre oss fri / leddige oc løss /
fra all vor bedrøffuelse / an-
gest oc nød etc.

Som CHRIstus siger
Matth. 9. Vær ved en god
trøst / min Søn / dine synder
Nij for-

forlades dig. Item/ vær trø=
stig min Dotter / din tro
haffuer hiulpet dig.

Oc de/ som saadant tro/
ere icke aleniste Syndeløss/
Retferdig och fromme for
Gud (ved Christum) Men
de ere och Guds børn och
Arffuinge/ oc Christi Brø=
dere oc Mitarffuinge/ til det
Euige liff.

Derfaare er mand och
plictige til / at tro saadanne
herlige løffte oc Absolution/
oc sige aff sit gantske hierte:
Nu vel/ min kiære Gud/ end
dog ieg haffuer en skrøbe=
lig oc forderffuet natur / oc
ieg er intet andet end idel
synd oc ondskab / Saa tilsi=
ger du mig dog her / mine
Syn=

Synders forladelse/ved din elskelige Søn / min kiære HERRE Jesum Christũ/ det troer ieg/ och der paa er ieg aldelis visse/ at mig skeer effter dit ord / Thi det vaare den største Synd som ieg kunde nogen tid gøre eller tencke / ath mit hierte skulle icke tro dit ord oc løffte/och ieg skulle i saa maade gøre dig til en løgnere / huorfaare Gud beuare mig/ jeg seer megit heller ath mig skeer effter dit hellige ord oc løffte. Naar du saa troer oc bekender aff alt dit hierte / da haffuer du en retskaffen tro/ ith reent hierte / och en rolig / och god Samuittighed.

Til det Ottende / lige som mand er nu fri / leddig och løss fra sine synder / oc haffuer en god och rolig Samuittighed / aff blotte Naade ved Jesum Christum / Saa skal mand och vnderuise den Siuge / at hand bliffuer oc quit / fri / leddig oc løss / for Guds aluaarlige oc strenge Dom / formedelst sáme Jesu Christi betaling oc fyllestgørelse / oc icke for sine egne gierninger.

Thi / skulde wi nu betale effter som wi haffue fortient / da skulde wi betale nu oc altid / til euig tid / oc bliffue vnder Guds heffn / vrede / oc euig fordømmelse / vnder Dieffuelsens vold oc Tiranni /

ni/ oc kastes saa hen i det vd
nortis mørck / som skal vere
graad och tendgnidsel / och
bliffue saa forbandede i for=
dømmelsen til euig tid/ som
screffuit staar :

Psal. 118. Forbandet være
de/ som icke holder dine bud.

Rom. 2. De som ere op=
rørske / oc ville icke lyde eller
efftertølge sandhed / men
følger heller synd och vret=
ferdigbed / Guds vrede skal
komme offuer dem / met v=
gunst/ modgang / sorg och
bedrøffuelse/ och offuer alle
dem som ilde gøre.

Matth. 7. Gaar alle bort
fra mig/ i misdedere.

Vor kiære himmelske Fa=
der/ setter nu her sin elskelige

Søn for oss / til en meglere oc betalere / for saadan pine och plaffue som wi fortient haffue / oc vor kiære HErre Christus er saa redeboden och veluillige / at hand strax tager saadan vor skyld och brøde paa sig / betaler och giør rigelige fyllest for oss / som screffuit staar.

Esai. 53. Sandelige hand bar vor Siugdom / och tog vor skrøbelighed paa sig etc. Hand er saar giort for vore misgierninger / och hand er slagẽ for vore synders skyld.

Matth. 20. Menniskens Søn kom icke / at hand ville lad sig tiene / men paa det / hand ville tiene / oc giffue sit liff for mange til igenløselse.

Ro-

Roma.8. Gud sparde icke sin eniste Søn / men gaff hannē i Døden for oss alle / hui skulde hand icke giffue oss alt gaat met hannem?

Roma.4. Hand er Død for vore Synders skyld / och opstanden til vor Retferdighed.

Galat.2. Det ieg nu leffuer i mit Legomme oc kiød / det leffuer ieg i troen til Guds Søn / som saa elskede mig / at hand gaff sig sielff for mig i Døden / ieg kaster Guds Naade icke bort / thi kommer Retferdighed aff Louen / da er Christus forgeffuis Død.

Galat.3. Christus frelste oss fra Lousens forbandelse /

den tid hand bleff en for-
bandelse/for oss.

2.Cor.5. Christi kiærlig-
hed tuinger oss saa/ effterdi
wi acte / at en er død for al-
le/da vaare de alle døde. Oc
Christus døde for alle/ paa
det/alle skulde leffue. Dog
icke dem sielffue/ men han-
nem/ som for dem alle Død
oc opstanden er.

Luce 24. Saa maatte
Christus lide / oc paa tredie
dag/opstaa aff døde/ oc la-
de Predicke for alle folck/
Bod och Syndernis forla-
delse i hans naffn.

Her skal mand nu vn-
deruise den Siuge/at Chri-
stus haffuer icke lidt saa-
dan pine och plaffue / eller
Kaar-

Kaarssens Død / for sig selff / men for oss arme Syndere. Oc giffue tilkende/at Guds Lam borttager Verdsens synder/ oc betaler all vor skyld och brøde/ paa det / wi skulde icke betale til euig tid.

Thi saa megit i vor mact oc formue er / da ere wi arme wsle oc syndige Mennisker / oc haffue vel fortient/ ath wi bleffue nedstødt i Helffuedis affgrund / och bleffue fordømde til euig tid/ Men denne Person som haffuer lidt død oc fordømmelse for oss/ hand er Gud/ oc Guds Søn / derfaare er hans igienløselse megit større end vor skade oc fald.

z. Co=

2. Cor. 5. Hand giorde den til Synd / som aldrig giorde synd/paa det wi skulde være Guds Retferdighed ved hannem.

Ah / dette er jo en trøst offuer al trøst / ath Guds Søn bliffuer saa dybelige vor tiænere/at hand for oss/ Ja/oss til tiæniste och salighed/bliffuer fordømt. Huo kand nogen tid begrunde/ vdsige eller fuldkommelige prise denne store Guds naade oc velgierning/som hand haffuer beuist oss arme syndere/i det/ath hand som aldrig giorde synd/haffuer nu giffuet sig vnder Syndsens trældom/ paa det/wi skulle bliffue salige met hannem.

Til

Til det Niende / maa mand nu vnderuise den siuge eller arme Syndere / ath Gud formedelst Christum / haffuer indsat sit hellige ords Predicke Embede / och det hellige Sacrament i den Christen Kircke / oc haffuer forordineret disse Predicken ind til Verdsens ende / som er / at mand ved Euangeliũ / obenbarlige Predicker om Bod oc syndernis forladelse / formedelst troen til Christum. Der nest / den besynderlige Predicken / eller Absolution / som er / naar mand kundgiører en / allene sine synders forladelse etc.

Som Christus sielff siger / Matth. 18. Huor tho

D eller

eller tre ere forsamlede / i mit Naffn / der vil ieg være mit iblant dem.

Der nest / de tuende Sacramenter / som er Først Daaben / formedelst huilcket vduortis tegn / mand bliffuer delactig i den hellig Aands fornyelse / oc faar en fri indgang och delactighed / i vor HERRis Jesu Christi Død och opstandelse / Oc dette samme antuordis och giffues ved ordet / i naffn Faders / Søns / oc den hellig Aands etc.

Der nest haffue wi och vor HERRis Jesu Christi Naduere / huor met hand giorde for oss it Testamente hans siste ende / och før end

hand

hand lidde død for oſſ/ loff=
uede oc tilſagde Syndernis
forladelſe/euig liff oc ſalighz
alle dem ſom tro paa hannē/
och til en viſ hed der paa/ da
haffuer hand giffuet oſſ ſit
læge me ſom for oſſ giffuē er/
oc ſit Blod ſom for oſſ vdgy=
det er til ſyndernis forladel=
ſe/ huilcket ſamme Lægeme
oc Blod/ der betaler oc giør
rigelige fylleſt for all den pi=
ne oc plaffue ſom wi fortient
haffde/ oc borttager all vor
død oc fordømelſe til euig tid

Oc det giffuer hand oſſ
i Brød oc Vin/ At lige ſom
wi ere arme Syndere baade
til liff oc ſiæl. Saa ſkulle wi
och bliffue delactige i dette
høyuerdige Sacramēte/ det

 er

er i vor HERRIS Jesu Christi pine/Død/ oc blods vdgydelse/ ved huilcken død och Blods vdgydelse wi ere frelste och fri giordt / fra Synden/Døden/ Dieffuelen oc Helffuede/baade met Liff oc Siæl/Men paa det/ wi skulle jo fast oc fuldkommelige tro/at wi ere de samme / for huilcke Christus haffuer lidet Død oc pine/ nedfaren til Helffuede/paa tredie dag igen opstanden/ da haffuer hand giffuet oss sit Lægemme och Blod i Brød och Vin/ til en visse forsegling oc pant der paa.

Och/

OCh/Efterdi det arme
Almues folck / offuer
all Chriſtendom / be=
ſynderlige Tiunde/piger och
drenge/ ere ſaa groffue och
vforſtandige i denne farlige
tid (vdi huilcken mand ſaa
gruelige oc vredelige rober
och ſkriger emod det hellige
Euangelium i alle ſteder oc
eigne)at de intet vide aff den
Chriſtelige Lærdom / eller
Religions rette forſtand/ oc
forſtaa icke heller/huad den
rette Chriſtelige lærdō er/ꝛc.

Paa det at ſaadan en en=
foldige hob / och beſynder=
lige de / ſom haffue en be=
drøffuet och angerfuld ſam=
uittighed/ enten i ſiugdom/
eller i anden modgang maa

hielpes / oc komme til en ret
forſtand och vnderuiſning/
paa den rette Chriſtenheds
lærdom / Da tyckes mig det
gaat at vere / at mand ſetter
denne heele forſcreffne lær-
dom / korttelig i nogen faa
forſtandige oc klare Spørs-
maal / och Genſuar / och til-
ſpørge dem / ſom her effter
følger.

1. Tror oc bekender du /
aff dit gantſke hierte / at der
er en eniſte / Euig / Sandru
och Almectig Gud / ſom
haffuer ſkafft Himmel /
Jord / oc alt det der vdi er /
oc holder det end nu dageli-
ge ved mact? Suar / Ja.

2. Bekender du och / ath
hand icke aleniſte haffuer

hand-

handlet met dig / ind til denne dag / och siden met dig handle vil ind til enden / som en streng / veldig oc Almectig Gud / men ocsaa / ath hand haffuer oc vil handle met dig / som en Naadig barmhiertig oc trofast Gud oc Fader / i det / hand haffuer giffuit dig liff och siæl / Visdom oc fem sind / och at hand haffuer skabt Himmel oc Jord / oc alle Creatur oss til gode / oc holder oss end nu / i saa lang tid / daglige ved mact / met øll och mad / Sko och Klæder / Huss och Gaard etc. Och giffuer oss rigelige huad wi behøffuer til vort liffs nødtørfft / och ath hand haffuer seet igien-

 nem

nem fingre / och holdet dig mange haande synder / laster / ondskab oc vhørsomhed til gode / i den sted / som hand haffde / vel haffd ræt til ath straffe dig / Ja / ath hand haffuer och Naadelige beuaret dig / fra mangehaande vlycke oc forderffuelse / huor vdi du haffde ellers faldet / och bleffuet der vdi forderffuet ?

Suar. Ja / det bekender ieg.

3. Bekender du oc / at det haffde værit ræt och tilbørligt / ath du skulde haffue fryctet / ærit / och elskt saadan en Naadig / Barmhiertig trofast Gud oc Fader (offuer all ting) aff dit

dit gantſke hierte / aff din gantſke Siæl/och aff all din krafft oc mact/oc at du burde at holde alt det hand dig biuder och befaler / och icke gøre det ſom hand dig forbiuder/och ath du for hans ſkyld ſkulde være tolmodige/ och elſke din Neſte ſom dig ſielff/ och fly all wgudelighed? haffuer Gud icke ſaadant fortient aff dig?

Suar: Ah Herre Gud/ dette burde mig jo at haffue fuldkommet.

4. Ydermere bekender du oc / at du (diſuerre) haffuer ſaadant icke giort/ men ath du offte oc wuitterlige/Ja/ offte ocſaa vitterlige / veluillige oc velberaad/ aff idel

D v ond-

ondſkab haffuer ilde giort/ oc mishandlet mod Gud oc din Neſte?

Suar. Ah Herre Gud/ det er alt ſandhed / och ieg bekender det?

5. Saa bekender du och/ ath du vel met rette haffuer fortient Guds heffn/ ſtraff oc vrede til liff oc ſiæl? Oc at Gud giorde dig ingen wret/ om hand ſtraffede dig met Liff oc Siæl til euig tid.

Suar. Ah/ Gud er Retferdig/ oc ieg er wretferdig/ ſom ſcreffuit ſtaar/ Pſal. 119. HERRe du eſt Retferdig/ oc dit ord er ret.

6. Nu vel / ſaa vaare det den ſtørſte och grueligſte Synd/ ſom du kunde nogen

tid

tid tencke eller gøre / om du
nu ſom før/ vilde gaa hen
i din ſeckerhed oc trygHed/
oc intet acte Guds ſtrenge
Dō oc aluorlige vrede/huor
met hand haardelige truer
alle vgudelige och ſyndige
Menniſker / gør du det/ da
vil Gud viſſelige oc haarde=
lige ſtraffe ſaadanne forac=
telſe / oc haardnackendhed/
ſom S.Pouil I.Cor.II.ſiger/
Gud ſkal fordømme den v=
gudelige Verden/fordi hun
vil icke lade ſig vnderuiſe.
Huad ſind haffuer du da
nu? Beder oc begerer du aff
dit gantſke hierte/ ath Gud
vil Naadelig beuare dig for
ſaadanne din egne Synders
foractelſe/oc for hans ſtren=
ge Dom oc vrede?

Suar. Det beder oc be=
gerer ieg aff alt mit hierte.

7. Begerer du oc aff dit
gantſke hierte / ath Gud vil
icke handle met dig / effter
hans Guddommelige Ret=
ferdighed oc ſtrenge Dom/
Men at hand vil handle met
dig ſom en Naadig/ barm=
hiertig och gunſtig Fader/
Det er / at hand vil forlade
dig alle dine ſynder och miſ=
gierninger / oc lade ſin ſtore
Naade oc vſigelige Barm=
hiertighed / Tolmodighed
oc ſyndernis forladelſe mere
gielde / oc vere yppermere/
end dine mangfoldige ſyn=
der/oc ſtore daarlighed/ſom
du bedreffuet haffuer?

Suar. Ja/ ieg beder oc
bege=

begerer aff mit gantſke hierte/ at Gud vil være mig arme Syndere naadig/ oc forlade mig alle mine ſynder.

8. Efſterdi du dette giør/ da ſender nu Gud ſin elſkelige enborne Søn her ned til dig/ huilcken haffuer verit aff euighed/ oc bliffuer i euighed i lige mact oc Guddom met hannem.

Joh.1. Den ſom er i Faderens ſkiød/ haffuer oſſ det obenbaret.

Joh.5. Sandelig ſandelig ſiger ieg eder/ Sønnen kand intet gøre aff ſig ſielff/ vden det hand ſeer Faderen gøre/ Thi huad ſom helſt Faderen gør/ det ſamme gør oc Sønnē/ fordi Faderē elſker Sønnen/

nen / oc vnderuiser hannem
alt det hand giør / och hand
skal end nu vise hannem sto-
re gierninger / at i skulle for-
undre eder der paa ꝛc.

Gud Fader taler oc sielff
ned aff Himmelen / oc siger
Matth. 3. oc 17. Cap.

**Denne er min elskeli-
ge Søn / huilcken mig er
velbehagelig / hannem
skulle i høre.**

Efftersi vor kiære Him-
melske Fader befaler nu den-
ne meglere sagen aldelis i si-
ne hender / oc haffuer en vel-
behagelighed i alt det hand
taler oc giør / oc vil gierne la-
de det saa bliffue / som hand
det handler / taler oc megler

emel-

emellē oſſ oc vor kiære Him-
melſke Fader/der til met/be-
faler Gud och ſielff / at wi
ſkulle høre hannem/Da at-
ſpør ieg dig/ om du vilt ſette
al din ſag jammer/nød/elen-
dighed/oc forderffuede ſyn-
delige væſen i hans hender/
det er/paa Chriſtū Jeſum/
oc lade bliffue krafftigt och
mectigt/alt det hand hand-
ler/megler/taler/giør oc be-
ſlutter met dig?

Suar. Gud vere loffuit
i Euighed/ ath ieg haffuer
hannem til en meglere och
Talſmand/ al min ſag ſtaar
i hans hender / oc ieg giff-
uer mig aldelis i hans vold
och mact / hand handle

met mig / effter sin Gud=
dommelige vilge.

9. Nu vel / det er gaat/ Thi siger oc Christus sielff/ at hand kom for arme Syn=dere/ Oc icke for de Retfer=diges skyld/ Matth. 9. Jeg kom icke at kalde de Retfer=dige/men arme och vsle syn=dere til Bod/Luce 19. Men=niskēs Søn kom at opsøge/ frelse oc salig giøre/ det som vaar fortabet.

Matth. 12. Det skrøbeli=ge Rør skal hand icke søn=derknuse / och den rygende taande skal hand icke vd=slycke.

Matth. 9. De karske haff=ue ingen Læge behoff/ men de som ere Siuge. Det for=

tabte

tabte Faar vil hand igen op=
lede / och vil bære det hiem
paa sine skuldrer/ at det skal
icke bliffue borte/ oc opædis
aff Vlffue/ Luce 15.

Joh.6. Alt det min Fa=
der giffuer mig/det kommer
til mig/ oc den som kommer
til mig/ hannem skal ieg icke
vdskyde / Thi ieg kom ned
aff Himmelen/ icke ath ieg
skulde giøre min vilge/ Men
hans vilge som mig vdsen=
de/ Det er min Faders vilge
som mig vdsende/ at ieg skal
intet lade forfare/ aff alt det
hand haffuer giffuit mig/
Men ieg skal opuecke det paa
den Yderste dag / Och den
er min Faders vilge som mig
vdsende / ath huo som seer

Sønnen/och tror paa hannem skal faa det euige Liff/ oc ieg skal opuecke hannem paa den Yderste dag.

Matth. II. Rober Christus til dig/ oc til all Verden sigendis. Kommer til mig alle/ som arbeide/ oc ere besuarede met synd oc ondskab ieg vil vederquege eder.

Derfor atspør ieg dig nu/ om du bekender oc fornemmer i dit hierte/ at du est en arm syndere/it stycke aff den vsle forderffuede Verden/it skrøbeligt Rør / en rygende taande/ it siugt Menniske/ som den Himmelske Lægedom vel behoff haffuer/ Ja om du est det samme vildfarende Faar / som kand icke

fri

fri sig sielff fra Vlffuen/det
er/ fra Dieffuelen och Dø=
den. Oc om du føler oc be=
finder i dig / en arm elendig
och bedrøffuit Samuittig=
hed? til huilcken du vel be=
høffuer Jesu Christi Naa=
delige hielp och vederque=
gelse?

Suar. Ah du kiære Her=
re Jesu Christe/Ja/aff mit
gantske hierte begerer ieg
din Salighedstrøst/ oc ve=
derquegelse.

10. Vilt du nu gierne hø=
re / beuare och annamme
saadan Trøst (aff CHristi
ord) i dit hierte / giffue det
sted oc rum/oc tro fuldkom=
melige paa samme JESu
CHRisti ord?

Suar. Ja.

11. Da tilsiger nu Christus dig paa sin kiære Himmelske Faders oc den hellig Aands vegne/ alle dine synders forladelse/ved sit hellig Ord och Euangelio/ saa sigendis.

Dine Synder skulle dig forladis oc afflættis formedelst mig/ Icke aleniste Synden / men oc saa pine / plaffue/ Døden / Helffuede och euig fordømmelse/etc.

Oc du skalt igen annammes / som ith elskelige barn til det euige liff/ och bliffue saa

saa Christi Broder oc met-
arffuing til euig glæde och
salighed.

Troer du disse Jesu Chri-
sti trøstelige Ord oc løffte?

Suar. Ja / Men kiære
HERRE Gud/styrck mig
end nu min suage oc skrø-
belige Tro.

12. Nu vel/ efftersdi Gud
er Retferdig/ oc vil icke lade
Synden bliffue wstraffet/
Men hand vil straffe det
som er synd oc wret/Skulde
du nu straffes som du vel
fortient haffuer / da skulde
du kastes hen i det vduortis
mørcke/ som skal vere graad
och tandgnidsel / det er i
Helffuedis affgrund / der
skulde du da føle oc fornem-

me/ Guds alffuorlige ſtraff oc vrede offuer dig/ til Euig tid/ for ſyndens ſkyld/ Men du kunde end da/ aldrig fuldkommelige betale eller giøre fylleſt for dine Synder / til Euig tid/ det er/ din pine oc plaffue kunde aldrig faa ende.

Men paa det / du maat nu bliffue fri/ leddig oc løſſ/ for denne GVDs ſtrenge Dom/ alffuorlige vrede och den Euige Formaledidelſe/ da er Chriſtus bleffuen ith Menniſke/ fordi hand vil allene borttage all den pine oc plaffue ſom du fortient haffuer / och hand vil tage dine Synder paa ſig/ oc vil rigelige giøre fylleſt derfaare / paa

paa dine vegne/ som Scriff-
ten siger.

Johan. 1. See/ denne er
Guds Lam/ som borttager
alle Verdzens synder.

1. Joh. 1. Guds Søns/
Jesu Christi Blod/ giør oss
rene aff alle vore Synder.
Met saadanne trøstelige ord
oc løffte/ som nu før er sagd
giffuis klarlig tilkiende / at
Christus haffuer icke liidet
Død och pine for sin egen
skyld/ Men for vore mang-
foldige Synders skyld/ och
alt det wi vaare plictige ath
betale til Euig tid/ det haff-
uer hand betalet/ oc haffuer
derfaare liidet Død vnder
Pontio Pilato / er begraff-
uen / och er Nederfaren
til

til Helffuede / oc paa tredie dag igen opstanden etc.

Troer oc bekender du nu / ath Jesus Christus Guds Søn / haffuer lidet Død vnder Pontio Pilato / er begraffuen / Nederfaren til Helffuede / och igen opstanden.

Suar. Ja.

13. Troer du och / at hand haffuer lidet Død och pine for din skyld?

Suar. Ja.

Nu vel / efftherdi du dette troer / saa troer du och paa den hellig Aand / som hellig giør dig / oc lærer dig at kende Christum / oc vnderuiser dig / at du est nu (formedelst hannem) fri / leddig oc løff /

fra

fra den euige Død och for=
dømmelse.

Och Christus din kiære HERRE och Frelssere/vil sielff være dig der god faa=re / Thi aff hans vsigelige grundløse Naade oc barm=hiertighed/ vil hand skiffte eller bytte met dig / oc giff=ue dig den deel/ som du skalt være viss paa / det er/ Syn=dernis forladelse / euig liff och salighed / Oc hand der emod vil annamme sin deel/ som er dine Synder / din Død / Helffuede och euig fordømmelse. Derfaare / haffuer hand och vdset liff oc leffnet/ Siæl oc Blod / til ith pant / at du skalt io være viss der paa/ och at hand vil

rigelig betale alt det/du skyldig est.

Vilt du nu giffue Gud den ære/som Jomffru Maria gaff hannem / der hun sagde/mig ske effter dit ord/ At du oc siger aff dit gantske hierte / Mig skee effter disse Naadige och trøstelige Euangeliÿ ord?

Suar. Gud er Naadig och sandru / skee hans Ord oc vilge.

14. Paa det / du maat nu komme til en god rolighed/ oc til en vißhed och fasthed paa dine synders forladelse/ oc at du est visselig en aff de mange/for huilcke Christus (som hand sielff siger) haffuer giffuet sit liff / oc vdøst sit

sit Blod. Da haffuer hand for sin siste ende giort it Afftens Maltid met sine Disciper/ oc giorde sit Testamente/ gaff dem sit Legom och Blod/ oc befalede dem alffuorlige / ath lige som hand gaff dem det/ saa skal mand oc giffue dig det.

Det er/ mand skal tilsige dig/ Syndernis forladelse/ och kundgiøre dig Christi død oc pine. Giffue dig hās Legom som for dig giffuit er/ och hans Blod som for dig och for mange vdgydet er / til ath æde och dricke/ Paa det / dit gantske Liff/ Det er / dit Liff / och din Siel/ maa vere deelactige i hans betalning och fyllest=

gørelse/och at du kant sige/ denne Jesu Christi pine och Død skede mig til gode/och hører mig visselige til.

Men naar synden / Døden/Dieffuelen/Helffuede och Guds vrede frister/forskrecker och forfærder dig/ i din Siæl oc Samuittighed/ ath du kant da aluorlige suare oc sige: Mine Synder ere mig tilgiffne/affslættet/ oc betalet/formedelst Christi Død / som haffuer giffuet sig sielff for mig / Och hand haffuer giffuit och skencket mig sin hellige død/ der hand gaff mig sit Legom oc Blod/formedelst sit hellige Ords hørelse i mit hierte/ huor vdi ieg haffuer

och

och annammet det/ oc troer fuldkommelige der paa.

Oc at dit Lægomme kand sige / Efftherdi ieg haffuer met min Siæl/ (for synder=nis skyld) fortient Euig for=dømmelse / Da er ieg nu oc met min siæl bleffuen deel=actig vdi Syndernis forla=delse. Thi ieg haffuer oc an=nammet Christi Lægemme/ huilcket haffuer betalet for de Synder som ieg skulle oc haffue lüdet Euig fordøm=melse/ pine och plaffue for/ Oc hans Blod er mig sken=cket oc giffuet/ i saa maade/ at ieg der vdi skal annamme hãnẽ/ som er i Brød oc Vin.

Thi dette Brød som ieg haffuer ædit / er CHRisti

Legomme / och den drick Vin som ieg haffuer drucket / er Christi Blod / lige det samme / som for mig vdgydet er / oc haffuer affslættet mine Synder / baade de / der ieg haffuer giort / oc de som ved mig giort ere / huorfaare / ieg skulde ellers haffue været fordømt met Liff oc Siæl til euig tid / Men nu er ieg formedelst dette samme Legemme och Blod / bleffuen Christi lem eller Lædemod / och den hellig Aands Tempel och boleg / kiød och been / aff Christi kiød oc been / som S. Pouil siger 1. Cor. 6.

Men / end dog / mine Legomlige fem sinde / fornufft

och

och forſtand icke andet ſee/ ſmage eller føle / end ſlet brød oc Vin/ Saa hører dog min Aand vdi mig/ ſom mig giør leffuendis / och regerer mig/ at ſaadãt Brød oc Vin er Chriſti Lægẽme oc Blod/ Thi ſiger ieg da rettelig met min Aand oc Siæl/ til Gud min Frelſſere / hoſſ huilcken intet vmueligt er/ ſom Maria ſagde / Mig ſkee effter diſſe Guds ord.

Begerer du nu til din Troes forøgelſe/ ſtadfeſtelſe och formerelſe det hellige Høyuerdige Sacramente?

Suar. Ja.

Efſterdi Gud haffuer nu aff ſin blotte Naade och barmhiertighed for Chriſti

 ſkyld/

ſkyld/tilgiffuet och forladet
dig ſaa mange Tuſinde ſyn=
der/baade de ſom du eſt fød
vdi / och de ſom du haffuer
bedreffuet ind til denne dag/
oc er met dig til frids / och
vil vere dig en Naadig och
gunſtig Fader. Paa det/der
ſkal nu vere en euig/ beſtan=
dig kierlighed / fred oc ven=
ſkab alleſteds/Da vilt du nu
oc for Guds ſkyld/ tilgiffue
och forlade dine neſte alt det
de haffue giort dig emod/
enten met ord eller gierning
inogremaade? Thi huad
kand ith menniſkis miſgier=
ning emod ſin Neſte/lignes
veg de 10. Tuſind pund ſom
wi Gud ſkyldig ere/oc hand
dog aff ſin wſigelige barm=
hier=

hiertighed tilgiffuer oc for=
lader oss det altsammen / vilt
du nu oc da tilgiffue oc for=
lade aff hiertet / om nogen
haffuer forseet sig emod
dig?

Suar. Alt det mig er
giort emod / vil ieg gier=
ne forlade aff mit gantske
hierte.

Saa vil oc Gud nu for=
lade dig alle dine misgier=
ninger / och skal intet andet
vere / end idel fred / Naade
oc venskab emellem Gud oc
dig / lige som emellem en Fa=
der och sit kiære barn / Och
emellem dig och din Neste /
skal vere saadan elskelighed /
som emellem tho Systre /
Thi er nu intet andet paa

 Jor=

Jorden/oc i Guds huss/ end idel Fred/ samdrectighed oc venskab/Och glæde i Himmelen offuer en Syndere som giør Bod/oc i saa maade er forligt met Gud. Da siger du/Amen. vel aliquid simile.

Communio.

HEr skal mand nu met den Siuge eller suage/ bede Fader vor / och Troen met / om mand saa vil.

Naar Bordet er nu rede oc der er Brød oc Vin paa/ da skal Presten eller Guds ords oc Sacramentens Tienere / sige saa.

Min

Min kiære ven/ Alle disse ord som nu forhandlede ere/ oc handles skal met dig/ ere icke mine/ oc icke nogen Mēniskis/ Ja/ ey heller nogen Creaturs ord/ enten i Himmelen eller paa Jorden/ Men det er alleniste Guds Søns Jesu Christi vor kiere Frelseris ord/ hand siger/ Predicker/ Lærer/ handler/ taler/ och kaller arme Syndere til Bod etc. Som scrifften klarlige giffuer tilkiende.

Nu tager Presten Brødet oc læser disse ord smuckt høyt/ at den Siuge och de som hoss ere/ kunde høre at hand siger.

Vor

Vor HERRe Jesus Christus i den Nat der hand bleff forraad / tog hand Brød / tackede och brødet / gaff det sine Discipler och sagde / Tager oc æder / dette er mit Legomme som giffuis for eder / det gører i min ihukommelse.

Lige saa tog hand och Kalcken effter Afftens Maltid / tackede gaff dem oc sagde / Dricker alle her aff / dette er det Ny Te-

och en met Arffuinge til det euige liff.

Saa vær nu tilfrids och ved ith frit mod / min kiere Ven / oc lad Gud rade met dig (som met sit kiere elskelige barn) effter sin Guddommelige och Faderlige gode vilge / vil hand nu lade dig lengre leffue her / eller och hand vil kalle dig met alle hans kiere Børn / Patriarcher / Propheter oc de hellige Marteler til dit Fæderne land / ath huile dig der met dem. Da sett din vilge i hans Guddommelige vilge (thi hand veed vel huad dig nytteligst er) oc sig saa / O min kiære Gud och Himmelske Fader / skee din vilge / Thi

ieg befaler mig met Liff oc Siæl i dine hender/ lige som du vilt handle met mig/ saa er ieg gerne tilfrids/

AMEN.

Her efterfølger en Bøn/ at bruge besynderlige vdi en suar soet och siugdom.

O HERRE IESV/ du som est de leffuendis eniste salighed/ och de dødis euige liff/ Jeg giffuer mig gantske hen/ vnder din aller helligste vilge/ huad heller du vilt/ ath min Siel skal endnu lenger duæle i den-

i denne Lægemlige Bolige/ at ieg kand her tiene dig/ eller och du vilt/ ath ieg ſkal flytte vdaff denne Verden/ ſaa ſkee din vilge/ Thi ieg er viſſ der paa/ ath det ſom din Miſkundelighed er befalet/ kand icke bliffue borte eller forfaris.

Jeg vil gierne bortſette dette ſkrøbelige och vſalige læqeme/ for dette Haab ieg haffuer til opſtandelſen/ ſom ſkal giffue mig det deyligere oc lyckſaligere igen.

Jeg beder dig/ at du vilt ſtyrcke min Siæl/ met din Naade/ mod alle Friſtelſer/ Oc at du vilt beſkerme mig/ mod alle Satans anfald/ met din Barmhiertigheds

 ſkiold/

skiold/ huor met du giorde i fordom dage / dine Martyrer woffueruindelige mod hine suare Piner/ oc altsomgrummiste Død.

Jeg seer och formercker/ huor aldelis ingen hielp eller vndsettning ieg haffuer aff mig sielff/ all min Trofasthed och tillid staar i din wsigelige Godhed. Jeg haffuer ingen Verdskyld/ ey heller gode gierninger/ som ieg kand drage for dig/ och forlade mig paa. Meget ont seer och formercker ieg hoss mig sielff / Men ieg trøster mig ved din Retferdighed/ at ieg skal regnis met vdi de Retferdige Menniskers tal.

Du est fød mig til gode/

Du

Du haffuer hungrid oc tyrſtid mig til gode/ du haffuer Lærd/ Bedit oc faſtid/ mig til gode/ Du haffuer giort mange gode gierninger for min ſkyld. Du haffuer liid din ſuare och bittre pine for min ſkyld. Du haffuer giffuet dit dyrebar Blod vd/ paa Kaarſſens Gallie/ oc dit liff i Døden for min ſkyld.

Lad mig nu komme til gode oc gaffn/ de ting/ ſom du veluillige haffuer giffuet mig/ i det/ du haffuer giffuet mig dig gantſkelige/ Lad dith Blod afftoe alle mine Synders och Laſters beſmittelſe. Lad din Retferdighed ſkiule min vretferdighed/ Lad din Verdſkyld fyl-

ge mig frem / for den Øff=
uerste Dommere.

Naar det onde ieg haff=
uer / bliffuer suarere / da for=
mere din Naade i mig / ath
min Tro icke skal feile / ath
mit haab icke skal forgaa / at
min kierlighed icke skal bliff=
ue kaald / oc at den Menni=
skelig skrøbelighed i mig /
icke skal lade sig nedsla aff
Dødsens fryct oc fare.

Men naar Døden haff=
uer faait fat paa mine Læ=
gemlige øyen / ath min hier=
tis øyen icke da vendis fra
dig. Naar min Tunge
icke lenger kand tale / ath
mit hierte kand da alligeuel
robe til dig / och tencke saa:
O HERRE / vdi din
haand

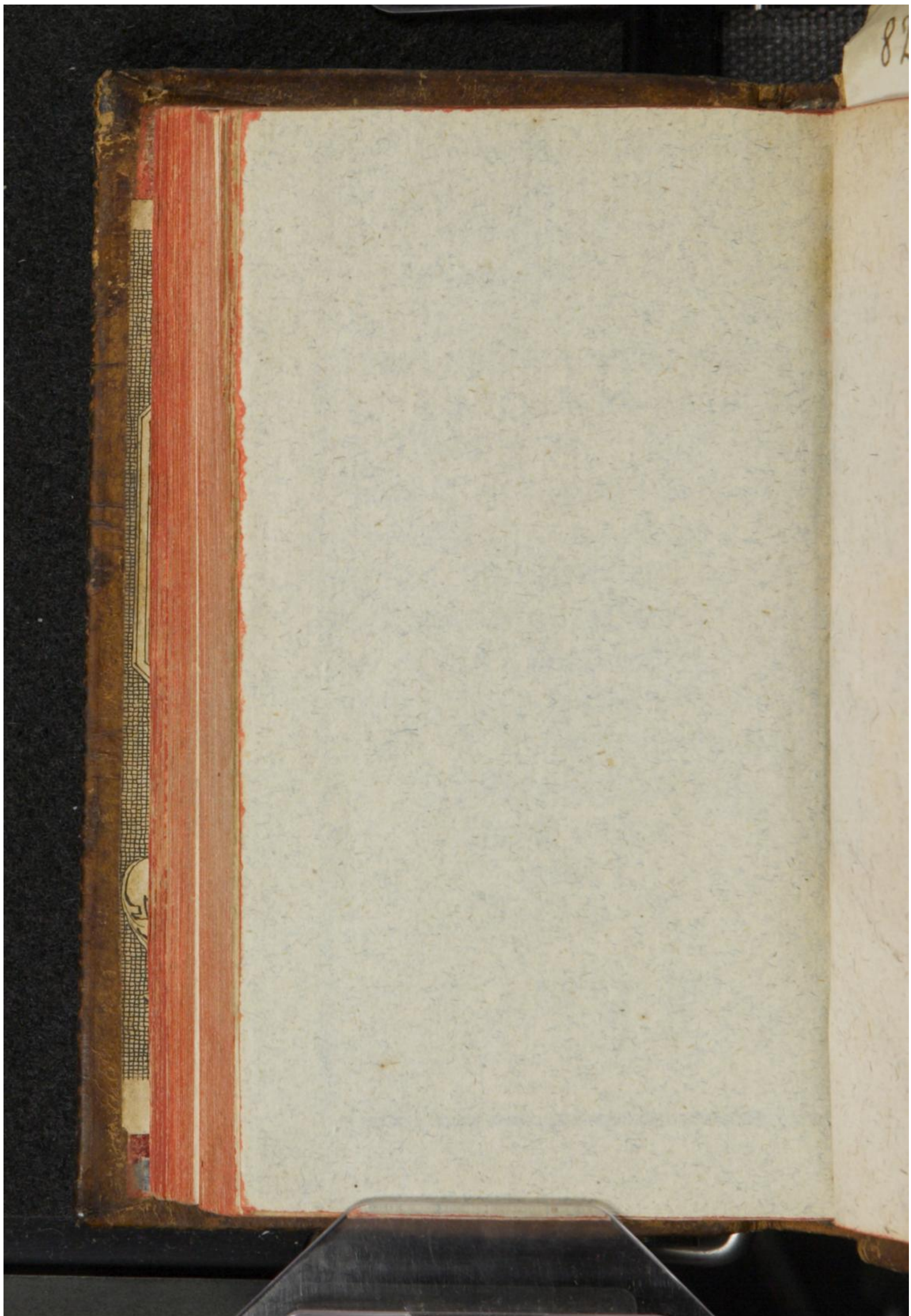
haand befaler ieg min Aand/ Dig skee Loff och ære foruden ende/ AMEN.

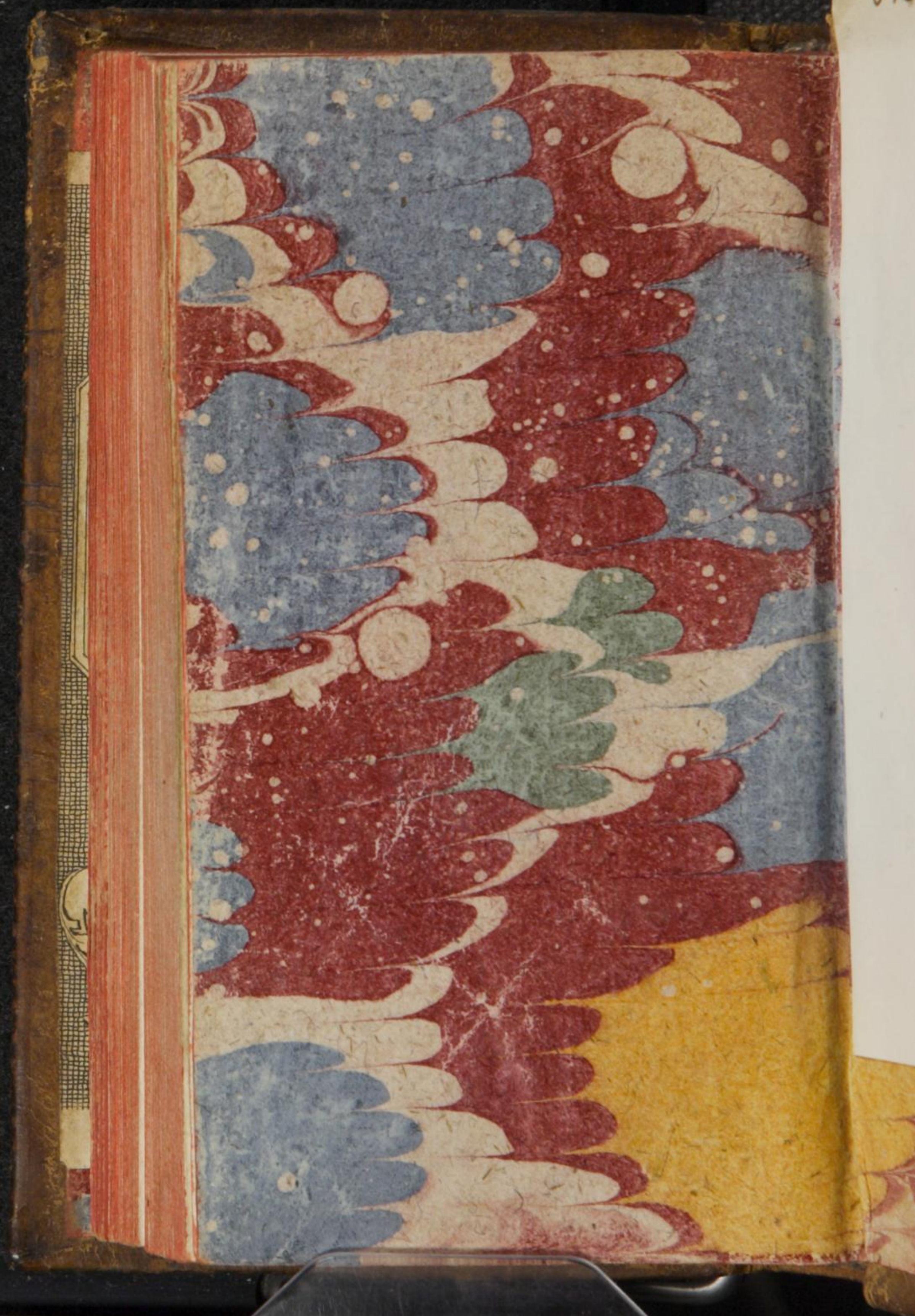
En Tacksigelse for alle Guds velgierninger/ aff den 150. Psalm.

O Kiære HERRE Gud/ wi loffue/ ære oc Prise dig/ Huilckẽ du som kand ey nocksom Loffuis/ Tackis/ Prises oc æris/ Wi loffue dig i din Hellighed/ huilcken du som est aleniste Hellig/ ved huilcken wi eniste Hellige giøris/ Wi loffue dig i din styrckis befestning/ Huilckẽ du som Euig est/ oc alle opholder/

Wi loffue dig i dit velde oc
mact/ ved huilckẽ du Frelser
och fordømmer/ Wi loffue
dig i din Verligheds fuld=
kommenhed/ som er wende=
lig/ Ved huilcken wi ocsaa
ere fuldkomne / Men paa
det at wi saadant kunde giø=
re vdaff ith retsindigt/ vil=
ligt oc glad sind/ hu oc hier=
te Euindelige/ Saa giff oss
der til din Naade (O HER=
RE) och din hellig Aand/
der oss stedze och altid/
Trøster/ leedsager/
styrer oc Re=
gerer/
AMEN.

FINIS.

820